

UNIKKAUSIVUT:

AtuKatigennik Unikkausittinik

Sharing Our Stories | Transmettre nos histoires

NUNATSIAVUT

KAUJITITSIUTIK

Pitjutigillugu <i>Unikkausivut: Atuk Katigennik Unikkausittinik SakKititaumajuk</i>	3-4
Pitjutigillugit Ilinniatitsijiup Maligialingit	4
Ilonnatik Allasimajut 1: Ilinnianik PiusituKanik KaujimajaujutuKanik Taggajâkkut ammalu Âktait Taututsianimmut Ilingajut	5
Ilonnatik Allasimajut 2: Ukiuttatumiut Inuit, Siagunitait Avatellu	5

ALLASIMAJUK 1 – ILINNIANIK PIUSITUKANIK KAUIJIMAJAUJUTUKANIK TAGGAJÂKKUT AMMALU ÂKTAIT INUIT KAUIJIMAJATUKANGINNUT ILINGAJUT

Inuuqatigiitsiarniq – Sulijutsanik asinnik, ilaget ammalu kamagijauningit inuit	6
Tunnganarniq – Tigumiannik piujunik inosiujunik Kaujimattisinikkut, tujummitailitsinik asinginnilu unuttunik	6
Piliriqatigiinniq – SuliaKaKatigennik Kaut tamât piusiujuni	7
Avatimik Kamattiarniq – Sulijutsanik paitsinillu nunamik, omajunik ammalu avatinik	7
Pilimmaksarniq – Pivalliaatuningit ilisimajaugialet takunnanikkut, ilinniatitsinikkut, ottugaKattanikkut ammalu piggagasuannikut	7
Qanuqtuurunnarniq – kamagunnaik ammalu pigunnaillu	7
Aajiiqatigiigniq – Kanuk pijutsaumangâta uKâlaKatigennikut ammalu angiKatigennikut	8
Pijitsirniq – kiggatuttaunik pitaKattisinillu ilagenik ammalu/ubvalu nunaliujunik	8

ALLASIMAJUK 2- UKIUTTATUMIUT INUIT, SIAGUNITAIT AMMALU AVATET

Inuit Piusingit	9-11
Inuit IlikKusingit	11-13
Ukiuttatumi Siagunitait Avatellu	13-15
Asiangusimajut UKumaittuilu Taggâni	15-17

ALLASIMAJUT 18-19

NAKUMMEGUTET 20

ILAGIAGUTET

1: Siagunitait, Attutaunet ammalu Piusigisimajangit AullatitauKattasimajut Ilinniavet Paigijaupvinginnut	21-26
2: <i>Unikkausivut</i> Kagitaujanejuk Unikkausiliudlutik katinganiukattasimajut	27-32
3: IQ Asianguvalliajunik Nunangualiunniik	33
4: Nunanguanga Inuit Nunangata	34

KAUJITITSIUTIK

InoKatimma uKausingititut, uKausik “unikkausivut” uKautiKavuk unikkänik atuKatigennilu unikkausinik. Järigiallatânut, Inuit inosingit ilikKusingillu tigumiattausimalikKut uKausitigut. UKauset aittuisonguvut maligatsanik nunatsuami: unikkauset uKautiKavut aulausiujuunik ammalu Kaujimajatu-Kanginnik sivunganinitait inuit, sivulisongummata akKutitsanginnik sivunistsatinni kinguvâtsata. UnikkâjuKappat sivunganinitamik inummik ubvalu iniujuunik uKautiKallutik, pitjutinga unikkausiup ommagiallasonguvuk.

MânaKamikuluk Inuit unikkausingit nipaKalaugunnaiKut. Tamanna nipaigutinnik ilingattisuvuk tuavittumik inuit asianguvallianinginnik sak-Kititsisimavuk Inuit novallianingit inosimminit nunami iniKagasilidlutik katingajuni nunakKatigejuni. Tiliuttausimaningit Inuit ulluminitaukKulidlugit, ikittunik asitsaugajattunik sungiutigiaKasimavut sivuppiagamut. Tuavidlutik sivumut nutâjanut aillidlutik uKumaittosimavuk nagvâgasuagamik uKausitsianik unikkausinginni sivullivinitta ammalu kitigasuangit Kaujisimalittangit asianguvalliasimajut.

SakKisimaningit taggajât ammalu Inuit sanasimajangit nutât takutsait uKauset pivitsaKattisivot uvattinik atuKatigegiamik ilikKusivinnittinik ammalu ullumiullutik ilikKusittinik. Taggajât pivitsaKattisivot takugiamik Kanuk inolaummangâta atâtatsiasuakkuvut ammalu takugiamik Kanuk inosiKalimmangâta ullumi nutângulittumi inosiujuuni. Anânatsiakutta tuminginnogutta atâtatsiakutalu ammalu takunialluta sivunnittinut (ullumiullutik), takutsaunik adjiugajâgagasimangimamikKuk takugianga. InuKutivut inosimalikKut inogasuadlutik *tupini* (tupet) ammalu *igluviganni* (igluvigait) illuKalidlutik nutâjanik onautilinnik ammalu asinginnik pisimajunik siKinimmiunit. Tamakkua asianguvimagaluattilugit, kajusijumik tigumianginnavugut pimmagiujuunik, sananguaganik, unikkausinik pitjutigidlugit Kaujisimajavut atudlugit.

Silatsualimâmi Taggajâliuttet AngajukKauKatigengit (NFB) *Unikkausivut: AtuKatigennik Unikkausittinik* sakKittitaumajuk pivitsauKujidluni takugatsanginnik Inuit ilikKusinginnik ammalu asianguvalliajuunik atudlutik Kângisimalittuni 70 jârini. Ukua *Unikkausivut* sakKittitaumajut takutitsivot pusinginnik Inuit kajusijumik sungiutigiamik nutângulittumi nunatsuatinni. Inuit ilikKusingit, ilinniadlutik piusituKanik sakKiKattavuk takunnanikkut inutuKanik ilagenillu ammalu malidlutik atuttausimajunik takunnajaminik. IsumaKagumavunga kajusittinik piusiujuunik atudluta taggajânit, allataugunnasimammata ammalu takutitsidlutik ilinniatsigutitsatinnik asittinik. Iluani *Unikkausivut* taggajâmmi Kanuk Igluvigaliusongummangâta, ottotigillugu, takutitsigunnaKuk ilinniagatsanik pitjutigillugit piusituKavut atuttauKattajut ammalu angakkuguset takutsaujut taikkununga ilinniagumajunut tamakkuninga.

Taimangasuanit unikkauset allataulausimangit titigutimmut alakkasâjamut: uKausitigut piusituKak, aittotaumajut ikKaumausitigut ilagenit ilagenut. Atugiamik Allatauillugit Unikkauset piusiuuvuk tigusigiamik tamakkuninga unikkausinik nutânik atullutik ikKaumajaujuunik takujausot takunnagatsatigut ubvalu Kagitaujakkut silatsualimâmi. Takunnadlugit tamakkua taggajât piusigivauk inuit ikKaumagiamik ammalu unikkautigillugit piusigisimajaminik tusannitunik. Taikkununga inunnut atusimangitunut piusituKanik, piusiuuvuk tamanna ilauKataugiamut sivungani inosimajunut. IlauKataunnik tukisiannilu piusigisimajangit inuKutitta ilonnâgut siagunitatigut tungavigivavut tukisiagiangit kinaummangâta, ammalu summat tamânemmangâta illinattunik piusituKanik tigumiadluta. Suli ilaugunnaKugut ilavinnittinut takunnalugit *Unikkausivut* piuliukKataumajut, ammalu illinattunik tigumialluta ilingajunik ilattinut tusâllugit takunnalugillu

unikkauset NFB katitsusimajangit. Takunnajutsaungilagut inosiusimajumik atugajattavinnittinik ilauKataulaugutta atâtatsiakuttinut tâvatuak illigillugit inosingit atusimajangit ammalu Kimiggulugit inosittigut inoniagatta ullumi ilinniatsiluta namminik taggajâttigut.

ImmaKâ pimmagiunippâk, ukua *Unikkausivut* katitsutaumajut pivitsaKattisivot takutitsigiamik Inuit ilikKusingit suli sakKijânninginnik, tâvatuak asianguvalliajut piusitigut ilikKuset aulanningitigut. Ukua taggajât katitsutaumajut pimmagiujuut atugiangit tukisiagasuagamut piusituKanik asiusimalittunik ubvalu puiguttausimajunik. Pimmagiugivuk, taimâtsainak, piusigigialivut ilinniatsigiamut nunatsuamettunik pitjutigillugit Inuit ilikKusingit ammalu inosingit suli sakKijânningit ullumiullutik nunatsuami. Ukua *Unikkausivut* katitsutaumajut kajusittisivot piusituKattinik ilinniataunitsangit takunnausikkut, piulimallugit ilikKusivut omattilugit unikkausigillugit kinakko-laummangâta, kinakkomangâta, tammakua kinaugumammangâta.

Pam Gross

Kitikmeot Siagunitaligijinga

PITJUTIGILLUGIT UNIKKAUSIVUT: ATUKATIGENNIK UNIKKAUSITTINIK SAKKITITAUMAJUK

Inuit taimangasuanit piusiKavut aittuigiamik unikkausinik inunnit kinguliminut atudlutik takunnausunik unikkausinillu. Silatsualimâmi Taggajâliuttet AngajukKauKatigengit Canadami (NFB) ottugasimalittut kajusijugiamik piusituKanik taggajâttigut. Ununnisani 70 jârini, NFB âkKisuisimalittut tigumiadlugillu nunatsualimâmi ununnipânik katitsusimajaminik taggajânik pisimajut Inunnit ammalu pitjutigidlugit Inuit. AtuKatigeKattavugut ununnisanik 100 tamakkuninga allataumajunik ammalu takunnagatsanik suliajiugajumajut inunnut ilonnâni Canadami ammalu asinginni. NFB katitsusimavut Ukiuttatumi taggajânik illinattunik, ammalu ununnisanik suvailfanit nutânik taggajânik sanagiallasimalidlutik.

Unikkausivut: AtuKatigennik Unikkausittinik Inuit takunnagatsangit siagunitait sakKittitaumajut sanajaudlutik Silatsualimâmi Taggajânik AngajukKauKatigenginnut Canadami ilautillugit Inuit Relations Directorate NunaKak-Kâsimajuni Taggânilu Pivalliajuunik Canadami, ammalu kavamanga Nunavut SuliaKapvinga Ilinnianimmut, ikajutsitaudlutik unuttunut Inunnut katutjiKatigenullu, ilauttilugit Inuit Tapiriit Kanatami.

Piuset DVD, *Unikkausivut: AtuKatigennik Unikkausittinik* atuinnaat magguilingajut idlivimmi pingasunik piusiKadlutik atunit, takunnagatsautillugit 24 nutât ubvalu piusituKait NFB taggajângit. Kagitaujattigut, Canadamiut pisiniasimalittut ununnisanik 60 taggajânik ukutigonak nfb.ca/Unikkausivut, ununnisat taigusilet ilijaugiallanginnatillugit akulaittumik. Taggajât pisimajut idlivilet atuinnaajut Kallunâtitut, Farinsitut, ammalu Inuktitut, allasimajut adjigengituni uKausittangit atunit sitamanit Inuit avittusimajunit Canadami sanajaupvigisimajanginni.

Inunnut Kanuttogijauummagilauttut sakKittitaummata 2011-mi unuttuulu uKasimajut taggajät siammatitaukKudlugit ilinniagutitsautillugit. Idlivet iligijauummagilauttut ilikKusinut ilingammata ilinniagutitsautillugit pivallia-
taumajut ilinniatsisigiamut atullugit taggajät. IkajuttiKadlutik kavamanganik Nunavut kamatsiasimavut ilinniavet nunaluujuni pitaKattitauld lutik iluittunik *Unikkausivut* idlivinik ammalu ukuninga Netsilik Eskimos ammalu *Tuktu* taggajät NFB taggajängit takutsait uKausittalet Netsilittitut ammalu Innuaqtun uKausingitigut, ilautillugit SuliaKapvinga Ilinnianimmut ilinniatsigutautillugit Kagitaujatigut pitägijausot. Ukua *Unikkausivut* idlivet siammatitausimavut akiKattinagit Inuit nunalinginnut ilonnâni Taggâni ammalu Kaningitunut nunanut.

Taggajät pivitsaKattisivut aikatagamik namutuinnak nunanut kinaullonet inigilautsimangitanginnut. Miliunigiallatât inosuttuit ilonnâni Canadami, Ukiuttatuk inigijauvuk ilutsiKattadluni piugijaujunik adjigengituit, unikkausiliuttet nipangit ammalu namminik ikKaumajangit. SakKittisigiamut *Unikkausivut* idlivinik ammalu ilinniatsisigiamut malittaugiallet Canadamiuni illugusinginni ilinniavini, nigjuvugut ilinniatsisijet pigiasinitsanginnik pitaKattisitsangit ilinniajunik nigjugianginnik piusituKanik, siagunitanik, nuna-
sualimâmi takugatsanik ammalu unikkausinik siagunitanik sakKijâjunik, ammalu kajusimaniattunik, akungani Inuit Canadamiut Ukiuttatumi. Ununnisani 100 jâriusimalittuni, inosingit Inuit nosimalikKut siagunitanit omajun-
niagusinik ammalu piuliukKaiviuKattajuni nunalinni ammalu suliaKaKattajut sitondingit 9-mit 5-mut suliatsumini. Allataumajut taggajät tagvani idlivimmi sakKittisivut nalunattunik unikkausinik tagvani piusiusimajut uKausittigut Kaujimausingigullu Inuit, takutitsijut piusinik piusituKanginnik ilikKusitigut, illinattut ammalu KaujimajaujutuKanik piulimatsigiamik Kanutuinnauga-
luappat uKumaitutitigut. Tugâgutunga takugatsaugiatsangit tâkkua taggajät ilonnatik âkKisuttausimavut iluittuit ilingajut Ukiuttatutumut, uKautajut inosingitigut Inuit.

Ukua *Unikkausivut* idlivet ammalu ilinniatsisigiamut malittaugiallet âkKita-
tausimangit kisiani ikajugiamut Inongitunik ilinniajunik takutitsigiamut piuset asianguvallaninginnik ammalu taimainginnaniattut Canadamiuni Ukiuttatumi, tâvatuak ikajullutik taikkuninga iniKajunik Taggâni piunitsamik tukisianiammata uKumaitaKattaningit Inuit piusimini ammalu uKausitigut. Tâkkua taggajät pivitsaKattisiniakKut ilonnainik ilinniajunik ullusiugiamut il-
linadlatunik piusituKanik, unikkausinik ammalu avatinik sakKijânginnaniat-
tunik Inunni akunimut.

PITJUTIGILLUGIT ILINNIATITSIJET MALIGIALINGIT

SuliaKaKatiKallutik Inuit katutjiKatigenginnik ammalu Kaujisattinik ka-
matsiagiamut Inuit KaujimajatuKanginnik ammalu takunnausingititut ilingallagivut tagvani suliatsumi, ammalu atuttaugunnaulutik ilinniavini ilinniajunut, ilinniatsisijet maligialingit âkKitausimajut takutitsigiamut ilin-
niatsisijinik ilumiutanginnik Kaujimajamut Inuit inosinginnik, tamâgin-
nik taitsumanitanik ullumilu. Una malittaugialik ilingavuk taggajânut pisimajunik *Unikkausivut* taggajânik piuliukKatausimajut sunatuinnait Uki-
uttatumi, pigunnaatsidlutik ilinniatsisijik atugatsanginnik ilinniatsisitillugit ilinniajunik uKâlagiamut ammalu pivallianiujuunik avittusimajuni ammalu inunginni. Tugâgutik tagvani malittaugialimmi aulatsituinnalugatik ilin-
niataugialinnik pannailugit, tâvatuak pitaKattisigiamut atuttaugatsanik ikajullugit ilinniatsisijet unuttunik tukisiagiamut pitjutaunuk allasimajunik pigunnaatsigiamut malittaugatsanik ilinniavini illugusinginni takunnaulugit taggajät ammalu ilingajut uKâlautajut.

Ilinniatsisigutaulluni, tâna ilinniatsisigiamut malittaugialik tugâgutikavuk maggonik adjigengitunik jârilinnut. Sivullia malittaugialik tugâgutikavuk inosuttunut ilinniajunut, akungani 8 ammalu 12 jârilinnut. Tamanna sakKi-
titsivuk piusituKanik KaujimajaujutuKanik, ubvalu "Inuit kaujimajatuKangit," ammalu takutsait naittut taggajät ikajugiangit ilinniajuut tukisianiansangit inosinik ammalu ilikKusinik illinattunik maliKattatangit Inuit nunalet Can-
adamiuni Ukiuttatumi. Adjigengitut naittuit ilinniavimmi atugatsait pitaKat-
tisigiamut pigunnaatillugit ilinniajut ilitatsinitsangit pimmagijunuk ammalu ilingajunik inuit illigijanginnut namminik inosimmini.

kingullia allasimajuk tagvani malittaugialimmi pitaKattisivuk ununnisanik allasimajunik Ukiuttatumiunik inunnik, siagunitanik ammalu pivallia-
niujunik. UKautjigijagutiKavut pivallianiujuut, uKâlaKatigennet apitsotet am-

malu taggajâni uKautajut tagvani allasimajumi atuttaugialik ilinniajunut jârilinnut 12 ammalu jârikKutunitsanut. Tâkkua jârilet tugâgutuluvasimajut ilangit taggajät piuliukKataumajut ilumiutaKammata nâmmasiangitunik in-
osunnisanut takunnataugiangit. Angijummagimmik uKautjijut ilinniatsisijinik takunnaKullugit taggajânik sivungagut ilinniavini ilinniagutauniakKâtinnagit kamatsiasuagiamut ilingajunik ammalu nâmmasiattunik ilinniavini ilin-
niatsisigiamut ilauKataujunik.

Allataumajut uKauset ammalu maggugiallâk ilagiagutek ilijausimajut tamaunga ilinniatsisigiamut malittaugialinni pitaKattisigiamut ilinniajut KaujimakKulugit tamâginik Ukiuttatumi ammalu allanguattaumajunik Kagitaujanut Unikkâlagidlugit. Ilagiagutik 1 takutitsivuk ununnisanik Kimig-
ugiamut AullatitauKattasimajunik Ilinniaviliattitauld lutik Canadami, Tag-
gâni ammalu pinianniusimajunik ilinniavinnedlutik. Ilagiagutik 2 takuti-
sivuk Kagitaujatigut Unikkausiliuttaumajunik katimaniusimajut ilinniajunut ilingajut allagiasumalâttunut namminik inosimminik ammalu unikkâlutik taggajâtigut. Nunanguak "Inuit Nunangat", sitamait Inuit avittusimajuit Canadami, ilauttitaummijuk atugatsautillugit ikajugiamut takunnaulutik ilin-
niagutiutillugit.

Tâna ilinniatsisigiamut malittaugialik pitaKattisigialuattillugu allataus-
imajunik ilinniavini illugusinginni uKâlautiKagiamut ammalu unikkausiliuttet Kaujisimajanginnik, taggajät atuttaugunnaulutik Kimiggugiamik unuttunik piusiusimajunik ilingaluajut Kanuttogijaujunut ammalu ilinniagiamut ilin-
gajuit gradengit kamagillugit.

NAILLITITAUMAJUK ALLASIMAJUK 1: ILINNIIANIK PIUSITUKANIK KAUIJIMAJUJUTUKANIK ATULLUGIT TAGGAJÂT AMMALU ÂKTAIT INUIT KAUIJIMAJATUKANGIT ALLATAUMAJUT (JÂRILET 8-NIT 12-NUT)

Sivullipâk allasimajuk *Unikkausivut* Ilinniatitsigiamut Malittaugialik âk-Kitausimajuk ilingatillugu ilinniajunut jârilet 8-nik, ammalu takunnagat-sait âktait taggajât takutitsijut unuttunik Inuit unikkausinnik. Tâkkua unikkausiusimajut inosuttunut sugusunut ikajugiatsangit inuit kamagigial-inginnik ammalu suliatagigialagajattangit ilauKataugiamut anginitsani nunaliujuni. Unikkausit takutitsivuk isumanginnik inuit kamagigialinginnik takutsautillugit attutauniugajattunik immigut pigunnagajangitunut piusiujuunik. Unuttut taggajât takutitsivuk allasimajunik taimâtsainak. Âktait taggajât tagvani allasimajuni pitaKavut atunit ilingajunik Kaujimaginginnik inuit ililigianginnik tunijausimajut tamâni *Maligialingit Allasimajut Inuit KaujimajatuKangit*, allataumajuk âkKisuttaudluni Nunavut kavamanganut ikajugiamik timingutitausimajut piusituKait Inuit ilikKusinginni Kaut tamât inosinginni. Ilinniavimi illugusimmi pivallianiujut ilauttisivut atunit tag-gajânik ikajugiangit ilinniajut piunitsamik tukisiakKulugit tukunginnik inuit illigijanginni uKautaujut tagvani taggajâmmi.

NAILLITITAUMAJUK ALLASIMAJUK 2: UKIUTTATUMIUT INUIT, SIAGUNITAIT AVATELLU

Kingullia allasimajuk *Unikkausivut* Ilinniatitsigiamut Malittaugialik ilin-gavuk jârîkKutunitsanut ilinniajunut jârilet 13 jârîkKutunitsailu, ammalu pitaKattisivuk ununnisanik ammalu ulugianattunik Kaujiausimajunik Inuit ilikKusinginni ammalu inosinginni Canadamut Ukiuttatumiut. Allasimajuk aviukKatausimavuk sitaumaugajunik allasimajunik:

- Inuit Siagunitangit
- Inuit IlikKusingit
- Nunamiutait Avatellu Pitjutauningit
- Asianguvallaiajut UKumaittuilu Taggâni

Iluni malittaugialuup, atunit tamakkua allataumajut Kaujiausimajut iluani ukunani allasimajuni:

- 1 Kaujisattauninga UKausittak
 - Naittuk uKautaujuk allasimajuni uKausittak ammalu ilinganinga Inuit inosinginnut.
- 2 Ilinnianimmut Ilingajut
 - Una allasimajuk pitaKattisivuk ilinniagamut tugâgutunik atunit ilinniataugialinni. Ilinniataugialet attutaugunnagaluattilugit adjigengitunik ilinnialutik, isumagijaujut ilinnianimmut ilingajut âkKisuttausimajut ilingaluattilugit ilumiutanginnik Kaujimagingamut tamânettitaugut malittaugialinni ammalu ilauttitaujut taggajâni.
- 3 Kaujititsiutet Ilumiutangillu Kaujimajaugialet
 - Una allasimajuk pitaKattisivuk ununnisanik takunnagatsanik ilinga-luajut ilinniagatsanut uKausinut. ÂkKitausimajuk unutsigiakKulugit ilinniatitsijet Kaujimagingalingit ilinniagatsani allasimajuni ammalu sak-Kittisijuk tungavinginnik tukisiagamut Inuit ilikKusinginnik ammalu avatinik âkKisugiattausot malillugit ilisautet piusigigialinginni.

4 Inuit Takunnausingit

- Inuit takunnagajattut unuttunik pitjutaunuk uKâlautigillugit tagvani malittaugialet ilinniagatsanginni (sollu ilikKusik, avatik, silak ammalu inuit asianguvallaianingit) adjigengimagittanganik piusingita inuit silatimi inilet Inuit ilikKusinginni ammalu Ukiut-tatumi. PiusituKait ilutsiKavut KaujiaujutuKatigut ammalu ilinniatausimajutitugit attutauniusimajut ammalu Kanuttogijauk-Kulugit tâkkua pitjutaugut sivullipâmik ilutsitâgigiamut uKausinik adjigengitumik. Una allasimajuk naittumik sakKittisiniattuk ilanginnik pimmagijaujuk piusiujuunik uKausinut ilingajut malillugit Inuit takunnausingit.

5 Adjigalangit Taggajât

- Una allasimajut isumaKajuk piluattumik suliatanik *Unikkausivut* taggajânik piuliukKataumajunik (idlivimmi ubvalu Kagitaujakkut uvani nfb.ca/unnikausivut) piunippâmik takutitsijut allataumajunik uKâlautaujunik atunit ilinniagatsani. Ilauningit akungani tigula-jaumajut taggajât ammalu ilinniagatsani ilumiutangit takutitsijut ammalu uKausittaKagiaKangit tukunginnik ilauKataunimmut iluani malittaugialuup allaKutiup. Ilinniatitsijet pivitsaKavut pigumatuagutik asinginnik atullutik taggajânik ammalu âkKisuillutik ilingajunik namminik Kaujimajaminik taggajât ilumiutanginni am-malu pitjutaunuk pigumajaminik uKâlautigillugit.

6 Sivulinnik/ApitsotauKattajullu

- ApitsotauKattajut tagvani allasimajuni takutitsivuk pigiasigiamik uKautaujunik uKâlautitsautillugit ammalu uKâlaKatigellutik, ilauKataugiamut pitjutaulaunuk uKausinik.

7 Takunnagatsatigut Ilinniagutitsaugajattut kamagijauningit

- Takunnagatsaligijet KanuttoKujitsiamagittut Kanuk takunnausit-tinik nunatsuami ilutsitâgiangit piusivut, aulausivut ammalu isumagijavut. Una allasimajuk isumaKakKujivuk apitsotinik, ilisimausinik ammalu attutauniuKattajunik misitjigit Kaujima-titsiutinut atullugit *Unikkausivut* taggajât piuliukKataumajut.

8 Isumagijaujut Illugusimmi Ilinniataugajattut Pivallianiujut

- Atunit ilinniagatsani, piluattumik pivallianiujuut isumagijaujut ika-jugiangit malittaugialet ilinniavimmi illugusimmi ilinniatitsigiamut ammalu kamagitsialugit ilinniajut ilinniatillugit tugâgutingit atut-tausiaKullugit.

9 Isumagijaujut Ilagiangugajattut (Silatingani Iliniaviup) Pivallianiujut

- Una allasimajuk ilautitsivuk Kaujisannimik ammalu allaKattaluatik pivalliaminik ilagiagutiginiammauk ilinniavimmi illugusimmi ilin-nialutik. Tâkkua pivallianiujuut ilinniataugajattut ilinniajunut immigol-lutik ubvalu katingalutik pivallianiujuuni pijagegiamut silatingani ilinniavimmi illugusimmi ubvalu nunaliujuni.

10 Isumagijaujut Ilagiagatsautillugit Atuatsigiamut

- Una allasimajuk uKautigijagutivuv unuttunik uKumaittongitunik atuaganik ammalu Kagitaujatigut takujausonik attutaugajattut ilinniagamut Kaujimagingalinginnik pitjutigillugu Ukiuttatuk ammalu pivallialutik ottotigillugit ilingajut ilinniagatsait taigusingit.

ALLASIMAJUK 1: ILINNIAK PIUSITUKAIT KAUIJIMAJUGIAKANINGIT TAGGAJÂTTIGUT AMMALU ÂKTAIT INUIT KAUIJIMAJATUKANGIT ALLATAUMAJUT

Inuit nunalinginni, Kaujimajajutukait ilisimajangillu inutuKait ammalu sivullivinitta inuit illinattumagiuvt. Ullumi, uKautigiKattajvut ilinnialutik iligajattut siagunitanit "piusituKait Kaujimajajutukait" ubvalu "Inuit KaujimajatuKangit" (tukinga "akuninit Kaujimajangit Inuit"). Inuit ilikKusingit allatausimangit nipiliuttauKattajutit Kaujigatsatit, ammalu jârigiallatânut tukingit Kaujimajajutukait omajunniagamut, omajuit, inuit ammalu uppigusingit tunijamavut uKausitigut kinguvâgenit kinguvâgenut. PiusituKait Kaujimajajutukait pisimagalualutit sivunganinitanit, tamanna âkKitausimangit ubvalu asianguvullianginnatunimik immenik nutânut avat-inut. Adjigigitanga asingita ilikKuset tukisajauaningit Kaujimajajutukait isumakkut timiKutini, Inuit avittisiKattangit Kaujigatsanik Kaujimajajunik inutsiangugiamut, ammalu timingutitaugialinnik Kaut tamât inosinginni pitsatunittâgiangit ilagenniuvt akungani inuit ammalu silak, piusiumit-sigiamut pitsatujunik inuit illigijanginnik, ammalu pitaKattisigiamut inun-nik atugatsanginnik ammalu malittaugialet ikajutsitaugiaKavut inositsiagit-togasuannikut ammalu pitsialutik inosimmini.

UKumaituKainnavuk tigumiagamik piusituKaujunik inosimmi asianguvalli-aninginni ammalu unutsivallianingit piusituKaungit nutatsuami. PiusituKait Kaujimajajutukait sungiutigiaKainnatillugit nutânik atuttaujunik, uKumait-saKattasimalikKut sungiutigiamik mânnakamik tuavittumik asiangusimajunik Ukiuttatumi. Kaujimajajutukait omajuit iningit ammalu sikuit atuinnasi-majangit Inuit omajunniatet jârigiallatânut adjigiugiaKavut avatet attut-auKattaningit silak asianguvallianingit. Piusiujut nunalet inositsiagit-totigasugiangit ammalu pitsatujunik âkKittauKattasimavut ikajutsigiamut mikijunik, nuttaKattajunik ilagenik mânnaulittuk kamagiaKalikKut inuit piusinginnik nunalinni ammalu inulivatsuan. 1998-mi, kavamanga Nunavut suliaKaKatiKalauttuk Inuit inutuKanginnik ulinnaisigiamut Inuit illigijanginnik ikajugunnatut sivullilugit Inuit asianguvallianinginni ullumiulit piusiujuini. SakKittausimajuk allaKutik, Kaujimajajuk *Aulatsigutitsait Allasimajut Inuit KaujimajatuKanginnik*, uKautiKavuk âktanik allasimajunik uKausinik pimma-giunginnasimajut Inuit ilikKusinginni. Tukittâgianga tâna allaKutik, nigilaut-tut ukua âktait piusituKait allasimajut ilingajanningit nutânut piusiujuunt ammalu uKumaitsaKattajut ikajugiangit sakKittitsilutik sittutitsiutitsanik ka-matsiagamut tungavitsanginnik Inuit ilikKusingita katingaKullugit.

Kaujimattitauningsangit ilinniajuut Inuit ilikKusinginnik ammalu Inuit Kauji-majatuKanginnik allasimajunik, âkKisuisimavugut adjigengitunik pival-liagutiugajattunik ilingajunik taggajânut pisimajut *Unikkausivut* piul-iukKataumajunit. Atunit pivalligutet atânejut takutitsivuk ilinniajuunik kamagiaKaningit adjigengitunik allataumajunik ammalu sakKittitsijut ta-kutsanik ilumiutanginnik allasimajuni takutsauningitigut taggajât. Isumagi-jajut ilinniajuut takunnaKullugit takunnataukKujajunik taggajâni, uKâlauti-gillugit Kanuk ilumiutangit uKausiKammangâta ilinniatitsiguteninginnik Inuit KaujimajatuKangitigut, malillugit pivallianiujuut ikajullugit tukisianiammata ilinniatitsiningit Inuit KaujimajatuKanginnik ilumiutanginnik namminik Kaujisimajaminik inosimminillu. Taikkua âktait Inuit KaujimajatuKangit al-lasimajut pisimavut Inuit piusituKanginnit, pimmagiujut inuit illigijangit im-migojuut ilikKusinginnit malittaugatsautillugit. [Takugit Ilagigutik 3: Inuit KaujimajatuKangit Allasimajut Takugatsait Nunanguami].

ALLASIMAJUK 1: INUUQATIGIITSIARNIQ – SULIJUTSANIK ASINNIK, ILAGET AMMALU PAITSINIK INUNNIK

Una allasimajuk uKausiKavuk sulijutsanginnajutsaujugut ottugumajangin-nik isumagijanginnilu asitta inuit ammalu kamagillugit nunami uvattitut pijaugumaussittut.

NFB Taggajâk: *Lumaaq: An Eskimo Legend*, Co Hoedeman, 1975 (8 MIN)

Una taggajâk takutitsivuk siKumitsinimmik sulijutsanimmik ammalu paitsiutigiangit Inuit ilaget piungitumik pitillugu anânanga tautungitumut inniminut. Tukung tagvani unikkausimmi (taggajâtut) ilangagut tâttovuk, am-malu takutitsijuk takutitsigutta piungitulinimmik ammalu sulijutsangikutta asittinik, tamanna inotsiangigutet takutitsiKattavut uvattinik.

Ilinniajop Pigialinga: Sulijutsanimmik ilagenik attutausongummata angijum-magimmik inosingit. Ilinniajuut isumatsasiukKulugit atautsimik ottotimmik si-vungani wogimi piusiusimajumik takutitsilaummata sulijutsanimmik. Kanuk piusiKagajalaukKat adjungitumik taimâk pisimagutik asiagut piusiujuut? Ilin-niajuut allatillugit ubvalu uKâllallutik naittumik uKausimmi pitjugillugit tamam-mik piusiusimajok ammalu Kanuk piusiujuut takutitsigajalaummangâta asiagut pisimalauppata piusiujuugattumik ilagenut adjigigitanganik.

ALLASIMAJUK 2. TUNNGANARNIQ – SAKKITITSINIK INUTSIANGUNIMMIK TAKUTITSINIKKUT, TUJUMMITAILITITSINIK AMMALU ASINGINNIIK

Una allasimajuk kajusimakKujivuk uvattinik sulijutsaKulluta inunnik adjigen-ginnimmik ammalu mitautigituinnalunagit asivut uvattinik adjungitommata.

NFB Taggajâk: *The Owl Who Married a Goose: An Eskimo Legend*, Caroline Leaf, 1974 (8 MIN)

Tagvani taggajâmmi, Uppik ammalu Nigilik nagligusotiliaKijok adjigen-gikalualutik. Nigliup piagangit sakKimata, Uppik Kaujiniadluni sungiuti-giaKanniminik taimaittunik adjungitunik sungiutigasuadluni omausinginnik. Una unikkausik takutitsivuk uKumaittunik kamagijaugialinnik ilitatsigasua-giamut adjungitunik ammalu ottugagasugiamut Kanuk kinaunginittinik.

Ilinniajop Pigialinga: Ilinniajuut katingatillugit ikittolutik uKâlautigillugu ilauKataugiamut ammalu Kanuk attuiniKammangât piusinginnik inuit su-liaKaKatigegiamut. Atullugu taggajâk, ilinniajuut uKâlatillugit Kanuk inuit ik-piniammangâta Kaujittaugamik adjunginingit asiminik, ammalu Kanuk pi-gunnaagajattugut inuit tujummitailiKullugit ammalu ilauKataullutik nunaliujuni. Ilinniajuut allajutsauvut katitsuiluti tallimanik ottotigillugit ilinniavimminik Kanuk adjigengimangâta inuit uppigusingit, ilikKusingit, ammalu aulausingit tamaita atuttaugajattut tujummitailigutillutik ammalu initsaKatsialutik.

ALLASIMAJUK 3. PILIRIQATIGIINNIQ – SULIAKAKATIGENNIK PIUJOGIAMUT

Una allasimajuk takutitsivuk pijaugialinnik tukisiagiamut asitta inuit uKausinginnik ammalu isumagijanginnik uKumaittunik sittutitsigiamut. UKausiKajuk suliaKaKagiaKajugut sittutitsigasuagiamut ikajotaugajattunik katingajinut atautsituinnamolonigituk.

NFB Taggajäk: *Nunavut Animation Lab: Lumaajuuq*, Alethea Arnaquq-Baril, 2010 (8 MIN)

Una taggajäk kamaluavuk inosinginnik ilaget suliaKaKatigedlutik ammalu akiniagutidlutik. Nukappiak, najangalu ammalu tolilik ilageliaKiavut nukKatitsigiamik tautungilititausimajumik nukappiamik anänaminut. Nukappiak akiniagumanialidluni anänaminik ammalu kivitiniadlugu imappimi. Unikkausik Lumäjuk takutitsivuk piungitunik akinianimmuk, kisiani sittutitausok ikajuttigennikut ammalu KaKialinikkut.

Ilinniajop Pigialinga: Inuit unikkausigut pitsatujummaginnik sakKititsiKattavut ilingajunik unikkausimminut. Ilinniajuit katingatillugit ikittolulik âKisuitillugit unuttunik naittunik allasimajunik takutitsilutik nallituinnanginnik ikajutsigutinnik suliaKaKatigennigut katingajut ubvalu attutauniujunik ilingajut suliaKatigennigut asingit immigojuit. Atunit katingajut pivitsaKajutsauvut sitondiup agvanganit sitondimut allagiamik ammalu ottugallugit pinguataugialet tunijaujut ilinniavimmi illugusimmi. Tunitijegpata allasimajaminik, ilinniajuit uKâlautigiaKavut pusinginnik katingajuit ikajuttiget ilauKataullutik sakKititsigiamik pinguajaminik.

ALLASIMAJUK 4. AVATIMIK KAMATSIANIK – SULIJUGILLUGIT PAIGILLUGULLI NUNAIT, OMAJUIT AMMALU AVATET

Una allasimajuk uKautjigjavuk uvattinik kamatsiagiamik avatinik akunnitini salumatillugu ammalu sulijugillugit omajuit ammalu asingit omajuit ammalu uppiguset inigijaujuni nunani. kisiani sulijutsanikkut avatittinik sakKijânginnaniattuk Kaut tamât inosittini.

NFB Taggajäk: *Nunavut Animation Lab: I Am a Little Woman*, Gyu Oh, 2010 (5 MIN)

Una taggajäk takutitsivuk ilagenningit akungani omajuit ammalu nunak atulugit piusituKangit Inuit sananguagangit mitsunikkut. Tagvani taggajâmni, Kammamiutak sanajaujuk ilumiutalik adjinguaniginnik inuit, omajuit ammalu nunak, takutsautitsigiangituk killinginnik akungani sulijuit ammalu sulingituit inoset.

Ilinniajop Pigialinga: Ilinniavimmi illugusimmejut sanattillugit Kammamiutatsamik ilingajunik ilinniajuit ilagenningit avatini. Atunit ilinniajut sanagiaKavut atautsimik sananguagutik Kammamiutamogatsamik, uKautillugit ilinniajut summat piluattumik sanammangâmmik ammalu Kanuk ikpiniagusigimmangâgu sanajanga, ilonnatik âKisuttausot iluukKalugit anginit samut Kammamiutatsamut uKautaujut angikigetillugit ilinniavimmi illugusimmejut. Kamagillugit jaringit ammalu pigunnaningit ilinniajuit, Kalunâttajammuk ammalu mitsusimajuk ubvalu nipitillugu Kallunâttajammuk sananguasimajangit kitjalugit adjigengitunit tauttulinait Kallunâttajannit, ubvalu sanajausot ilillugit alakasâjamut, ilinniajuittauttutâgillutik sananguajaminik titigutimmut tauttilimmut ubvalu mingugutitut.

ALLASIMAJUK 5. PILIMMAKSARNIQ – PIVALLIATAUNINGIT ILISIMAJAUGIALET TAKUNNANIKKUT, ILINNIATITSINIK, PIUSET KAJUSIMAUSELLU

Una allasimajuk kajusimakKujivuk uvattinik ilinniajiamut ilisimajaujunit ammalu pitsiasimaningit asivut. Sunatuinnait pijaugunnangipata pigumausittut, uKautjigjavugut ottugiallaKattalugit ammalu ottugiallaniammilugit.

NFB Taggajäk: *Nunavut Animation Lab: Qalupalik*, Ame Papatsie, 2010 (6 MIN)

Iluani naittop taggajâp Kalupalik, unuttunik nutânin KaujigiaKavuk Anguti pigialingit nâlaKattalaunginami angajukKâminik ammalu inutuKanik sakKititsidluni Kalupalimmik. Anguti ilinnianiadluni ammalu ilinniatsisongunialidluni ilisimajaminik inosimmini ilinniasimajaminik.

Ilinniajop Pigialinga: Ilinniajuit aviukKalugit magguilingalittillugit. Ilinnianimminik atunit ilinniajut nallikatâgiaKavut ilinniatsilutik Kaujiamatsiajaminik aippaminut. Tagvani atugajattut tutsiagusimik, kalâtsianik, pinguamik, ubvalu dânisillutik. Ilinniatsilugit aippaminik, ilinniajut uKajutsauvut Kanuk ilinnialaummangâgit. Ilinniavimmi illugusik sakKititsigunnaKuk ilisimatsiajunik takutsautitsigiamut pinguatutik ilinniajuk takutitsiniatillugit nutâmik ilitainnasimajaminik.

ALLASIMAJUK 6. KANUTTOGUNNANIK – PISONGUGUNNANIK AMMALU SANAGUNNANIK

Una allasimajuk katsungaisiaKujivuk sanasongunginnagiamik inosittini kamagiamut sittutitsiutitsanik uKumailutattinut.

NFB Taggajäk: *The Owl and the Lemming: An Eskimo Legend*, Co Hoedeman, 1971 (6 MIN)

Uvani naittumi unikkausimmi, Uppik Kinigajuk nigigatsanginnik ilangita ammalu takuniadluni sinittumik Avingamik. Avingak tigujausimagalualduni Uppimut, avingak Kunujuk inosimmini ammalu sakKititsivuk piusiminik uivisâgiamik Uppimik aullatitaugiamik. Ilinniajuk tagvani unikkausimi ilanânnik ammalu pigunnaik ilinnik sakkuititsisonguvuk uKumaittunik.

Ilinniajop Pigialinga: Ilinniajut atunit sanakKulugit piusiuujumik unikâgiallalu unikkausik Uppik ammalu Avingak nilliangimagillutik ubvalu atungimagillutik allasimajunik uKausinik. Ilinniajut sananguasonguvut Kuvianattunik atuaganik, pinguatutik ubvalu unikkâlugit, ubvalu Kanuk asiagut piusiuujutit takutitsigiamut unikkausimmi ammalu ilinniataugialinnik ilinniajut isumatsasiukKulugit silatinginni idlivet ammalu kamatsialutik isumagijaminik ammalu namminik ilisimajaminik.

ALLASIMAJUK 7. ATJIKATIGENNIK – KANUK PIJUTSAUMANGÂTA UKÂLATIGENNIKUT AMMALU ANGIKATIGENNIKUT

Una allasimajuk uKautiKavuk Kininginnajutsaujugut sulijutsalutalu isum-agijanginnik asitta. SuliaKainnajutsauvugut nagvâgiamik sittutitsiutitsanik, sittutillugit uKumaittut ammalu piusiumitigasuallugit piusigijavut.

NFB Taggajâk: *Nuanavut Animation Lab: The Bear Facts*, Jonathan Wright, 2010 (4 MIN)

Una sulingikaluaguni unikkausik takutitsivuk tikisimaningit Europeamiut Ukiuttatumut. Naluliumajut “Kaujigiamik” inuKagettumik nunamik, taggajâmi tikitainnatuk pigunnangituk uKâlaKatiKagiamik nunalinnik inunnik ilinnialugillu KaujimajatuKangit atuttaugettut Kanuk inogiaKammangât Ukiuttatumi Kiujanattusuami.

Ilinniajop Pigialinga: Inuit ilikKusinginni, Kuviasunnimik atuinatut tiki-gaigamik naluliumanattunut uKâlautigigiangit. Malilauguk una atittaujuk atullugu taggajâp piusinga ilauKataullutik ilinniavimmi illugusimmi uKâlautigillugit sunait ilikKusitigut atuttausimajut ammalu nunaliugiasinninginnut Canadamiut Ukiuttatumi. Avittilugit ilinniavimmi illugusimmejut magguilinalillutik: umiatsuap kipalungit Martin Frobisher sivullipâmik tikisimania-mmat Ukiuttatumut (1576) ammalu Inuit iniKagettut tamâni taitsumani. PivitsaKattilugit katingaKatiget sitondimmik Kaujisaallutik Kanuk pigiaKammangâta katingaKatingit: sunanik nigikattalaummangâta, Kanuittumik uKausimik uKâlaKattalaummangâta, Kanuk annugâttusimalaummangâta, sunamik uppiviKalaummangâta nunatsuami. Kaujisagetuappata, atullutik tukilinnik ilinniaKaujiaminik ilinniajuut takugatsaunialillutik Kuviasullutik sul-ingikaluappat Kaujisimajaminik akungani katingajuit.

ALLASIMAJUK 8. PIJITSIRNIK – KIGGATUNNIK PITAKATTISIGASUANNILU ILAGENIK AMMA/UBVALU NUNALINNIK

Una allasimajuk kajusimakKujivuk ikajullugit ikajuttaugialet. Ika-jutsisongugiamut asinnik nunalinni, inosinik piusiumititsisonguvugut akunnitini, ammalu uvattinik.

NFB Taggajâk: *The Owl and the Raven: An Eskimo Legend*, Co Hoedeman 1973 (7 MIN)

Una taggajâk unuttunik ottotitsaKavuk Kanuk Inuit illigusummangâta atu-Katigegiamik ammalu pitaKattisillutik ilagenik ammalu ilannâminik. Saun-inik pingujuk Uppik ammalu Tulugak, Tulugak tikiutjivuk puijinik pillilittumut Uppiuk igluviganganut. Uppik aittuiniatilugu nutânik kamennik Tulugammut nakummegutiminik allanguatsiasimammat. Tamanna nakutsautet aittui-gutinnikut isumagijavut piujoningit inosimmi piusituKanginni Inuit, una taggajâk takutitsivuk nakutsainagiaKanittinik ilangani maligatsaKagialik.

Ilinniajop Pigialinga: Ilinniajuut isumatsasiukKulugit Kanuk pitaKattisigajam-mangâta ilaminik ammalu nunalinni. Atunit ilinniajuut allatillugit piujunik piusijunik illigijaugutigigajattangit tunitjijullutik asiminut. Kanuittunik ilisimavat atugajattaminik? kinakkunik Kaujimavat ikajugajattaminek? Ilinniajuut âkKisijut-sauvut tugâgutinik tallimanik piluattumik piusijunik atugajattaminik ikajullutik nunagijamini takKiuniattumi, allalugit atunit tamakkua piusijut alakkasâjami aittausimajut ilinniatsijinginnut. Atautsik takKik Kângippat, allasimajut utitti-tauniattillugit ilinniajunut ikKaisakKulugit tamakkua pijagettausimammangâta pijagettausimangimangâtalonnnet pijaugialet.

ALLASIMAJUK 2: UKIUTTATUMIUT INUIT, PIUSIVININGIT AVATINGILLU

INUIT PIUSIVININGIT

Kaujisattauninga UKausik

Inuit tigumiavut unuttunik siagunitanik Taggâni. Sivullivinet Kimiggutausot sivullipâmik inosimaningit inikadlutik Taggâni Americami Ukiuttatumi. Taimanganit, Inuit siammasimavut Kaningitunut nunanut Ukiuttatumi, atugatsaKatsiagatik pivalligiamut sungiutsagiamut ammalu nalunattunik piusiuunik inosimmi. Inuit piusiviningit asianguvallisimalikKut tikilaummatanik Europeamiut apviniattet ammalu Kaujisattet. Tamakkua tikijaningit attuiniKalaungkaluattillugit unuttunik Inunnik kisiani unuttuni jâriusimalittuni, kingullipâni hontausimajuni jârini takusimalikKut unuttunik ammalu attutaniujunik inosimmini, piusituKaminin inosimmini, inogusinginnillu. Inuit utittisigalualittillugit piusituKaminin imminik pisongugiamut nunamik satu-sainikkut ammalu kavamait KaujimajaugiaKaningit, una piusiuujuk sukkaitu-mik kinguppititauvalliajuk.

Ilinniajunit SakKisimajut

Tagvani ilinniagammi, ilinniajuut KaujisagiaKavut:

- Kanuk unuttigimmangâta takutsauningit Inuit Ukiuttatumi;
- adjigengitut takunnausingit Inuit ammalu itsasuanitaligijet tigumi-ajangit pitjutigillugit sivulliviniut;
- asiangusimajut akungani Inuit kititangit tikijaniammata silatimiutait ilikKusingit.

Kaujitsiutik ammalu Ilumiutait Kaujimajaugialet

Inuit uKâlautiKainnaKattavut nakimiujaummangâmmik taimangasuanit Ukiuttatumi inigijautillugu inuppanut ammalu tataminattunut omajunut. Adjigenginingit omajuit inuillu taitsumani sakKijâlaungilat, ammalu tamakkua uKâlaKatigegun-nalaukKut tautsegutiKattadlutilu timimmigut. Ullumimut, Inuit suli ilingatsiajut nunatsuamut. Itsasuanitaligijinut, unikkausik Ukiuttatumi suliatasak pigiasisimavuk taggâni satjugianginni Alaska. Pigiasidlutik 8000 jâriusimajuni, ikittuit katingajut pisimajut Siberia-mit pigiasisimalauttur ingiggagiasidlutik Taggânut America ingiggadlutik Bering Strait-ikut oganniatitsaliugiattujut omajunniatinillu nunalinni Taggâni kitâni satjugiangani ammalu iluani Alaska. Taggâni Alaska sikuliaKagunnaimat taitsumani 4,500 jârulauttuni, tamaunga ingiggapalianial-idlutik nunamut. Tamanna aulatjanik sakKitsiniadluni nutânik avatiujunik im-appik Kuasongutillugu sikudluni ukiumi, akKutitsaliudlutik unuttunik ilikKusitigut aulasonik ammalu sungiutidlutik Inuit ilikKusinginnik. Ilangit unuttut tikisi-magaluattillugit Ukiuttatumi taitsumani 3000 jâriusimajuni asinginnik inunnik sakKitsisilaungilat nutâjanik, atuKatigeKattavut aulajunik ilikKusinik akKutinik atujaminik, omajunniavinik ammalu piusunik inosimmi kajusidlutik sungiuti-giamut Ukiuttatumi Kujanattunik silaujunik ammalu uKumaittunik silautillugu. Pigianingani tamânesimajut tikigiamik Ukiuttatumi tajajaut sivullirmiut (ub-valu “sivullipât inuit”) Inuit ammalu Kaujimajaujut itsasuanitaligijinut tajajaut “Paleo-Eskimos.” Tausindigiallatâni jâriusimalittuni, tâkkua katingajut nosi-maniadlutik akungani Alaska-mit karâllinut, malidlutik omajuit ingiggavinginnik ammalu Kinijadlutik pivianattunik nunami inogutigigajattaminik. Akunga tamak-

kua sivullivinita asiKasimammijut Kaujimajaujunik itsasuanitaligijinut tajjanik Dorset ilikKusilet, inikKasimajut Canadamiuni Ukiuttatumi pigianinginni 2,500 jâriusimajuni. Inuit unikkausigut uKautiKavut tamakkuninga “Tunet,” inosimajut pitsatujummaget, kangusuttut, inuit omajunniasot atsgudlutik nukimigut am-malu ilisimajotsiadlutik. PiKutiviningit Kimainnakungit Dorset, ilangit ullusiu-viviningit takijut illuvinet ammalu piujummagialuit togât ammalu natjuut sanan-guataumajut, takutsautitsivut ilikKusinginnik ilisimatsiatuvinet sananguagiamik ammalu atuinnadlutik uppigusimminik.

Kujanâtuinnangimagillugit takuKatigeKattalaungikaluaningit Dorset am-malu Norse karâllimiut taitsumani 1000 AD, nunatsuami Inuit ammalu Europeamiut takujausimavut sivullipâmik allatausimajut apotismaningit 1576-mi, tikiniammata British umiattutunga Martin Frobisher. Frobisher Kinijasimajuk akKutitsanik taggânut aigiamik Asia-mut kajusimadlunilu atugiamik Europeamiut isumagijanginnik 300 jâriusimajuni, unuttuit tikiajaKattadlutik “Kinigiat” ammalu nunangualiugiattujut Ukiuttatuit Ki-kittanginnik. Europeamiut KanuttogutiKalauttur Ukiuttatumi tikiutjidlutik ikajuttaugutitsanik ikajuttaugutitsaugitunillu Inunnut. Nutânik tikiut-jiKattadlutik Kallunâttajanik, sollu kikiatsajait, annugâtsajait ammalu Kukiut-tet, pigunnatitsilidlutik Inunnik kenaujaliguasuanitsangit, ammalu ilangani nâmmatunik, inosinginni. Tikimmata niuggujut, taimaigaluattillugu, tikiut-jiKattadlutik Kanimmasinnik ammalu takugumadlutik Inuit ilauliaKinitangit uppinginnut ammalu piusinginnut inogusinginnut.

Nâninginni 1800, taggâni inunnik omajunillu Kaujisattik sollu Franz Boas uKasi-majuk Inuit ilikKusingit sujuttaulinninginnik asitâttauvallidlutik tikiKattajunut Europeamiunut. Takutitsigunnadlutik pitsatujunik ilisimajaminik sungiutigiamut, taimaigaluattillugu, Inuit kajusimasimavut atugiamik piusituKaminin inogiamut ammalu sungiutidlutik ilonnannginnik ikajuttaugutitnik pisimajunik Europeam-iut ilikKusinginnit. SakKisimaningit mikKulinnik aullaiKattagiamut pigiasijaus-imajunik Hudson’s Bay kampaninganut taitsumani 1920-ni ikajudlutik Inunnik tigumianitsangit namminik pisongugiamik tautsegutinikkut omajuit aminginnik sunanut atugatsaminut piKutinut. Allât tamanna piusiuujuk, taimaigaluattillugu, angijumik attuiniKasimavuk kajusimakkujidlutik Inunnik Kimainitsangit piusitu-Kaminin omajunniavinik kamaluallilutik aullaigatsanik tigiganniat aminginnik. Aullatitausimaningit taggâni suguset Kaningitunut aullatidlugit ilinniavinut – atu-giaKagunnadlutik ilikKusiminik ammalu uKâlagiaKagunnadlutik piusituKaminin uKausinik – Canadami kavamanga pititsitillugu 1930-nit kamagijausimavut atsâtaulidlutik piusituKaminin ilikKusinik ammalu siagunitanik. Kingullipâk aul-latitauvik ilinniavik Canadami matuttausimalauttur 1996-mi.

Taitsumani jârini kingullianik Nunatsuami UnatattuKaniammata, Ukiuttatuk takuKattaniadluniluni siKinimmiunik, ammalu Inuit tuavijumik Kaujiniadlu-tik tuavittumik ilitagutigunnainimminik namminik nunamini. 1971-mi, katingajut inosuttuit Inuit sivukkatattat pigiasiauniadlutik Inuit Tapiriit Kanatamut (ITK), katingajet sakKitsisigajattut nipinginnik ilonnaita Inuit piunitsamik kiggatugumallugit Kanuttogijanginnik (takugit itk.ca). Tânnâ katutjiKatigek pigiasiniadluni piusiuunik sakKitsisigiamut Inuit nunanginnik nunamik satusainikkut, Kanuttojausimajuk takunnataudluni sakKinitanga Nunavut 1999-mi. killingit nutât nunait allataudlutik akuninut Inuit aulatsid-lutik Kaujisanninginni suliatami, tiguladlutik Kaujigatsanik pitjutigillugit piusituKanginni suliatasit nunanginni, omajunniavingit ammalu nunait atut-tauKattajut pinasuapvigidlugit Inunnut. Tukilik allasimajuk sakKittitaniad-luni tamatsumunga nunamik namminiunnimi suliatasami imminik sulijut-sagiamik namminiKallutillu akungani Inuit. Tamanna ilijaulaukKuk ullumi sakKittitauusimajunut ilauggiallatillugit Inuit inosuttuit piusimitigut siagunit omajunniatiugiamik ammalu inikKallutik nunami.

Inuit Takunnausingit

UKâlautiKaligamik sivunganinitanik, Inuit uKausiKaKattangitut sivunganitatsuanik ammalu siagunitanik atuttauKattajunik itsasuanitaligijinut avittillugit taitsumaninitait ullumimunut nunatsuami. Sivullinitait takunnataujut unutsivalliajut ullumimunut, ilangiullutik kaivijuit nutaungitunit piusiusimajunit ammalu unikkausinit uKautausot sakKijâsimaningit uKâlalluni piusittigut. Aittotigillugit inuit atingit Inunnut atuttauKattamijuk piulimatsigiamut immigut inosinik unuttunituinnaungitut inosunnisanit.

Adjigalangit Taggajât

- *Nunavut Animation Lab: The Bear Facts*, Jonathan Wright, 2010, 3 min 58 s
- *How to Build an Igloo*, Douglas Wilkinson, 1949, 10 min 27 s
- *The Annanacks*, René Bonnière, 1964, 29 min 12 s
- *The Last Days of Okak*, Anne Budgell and Nigel Markham, 1985, 23 min 48 s
- *I, Nuligak: An Inuvialuit History of First Contact*, Patrick Reed, Tom Radford and Peter Raymont, 2005, 69 min 44 s

Malittaugialik/ApitsotauKattajut

- Inuit inutukait uKâlautiKaKattavut siagunitanik adjigengitunik kingomajaujuit ammalu kitsautiujut. Inosinginnik uKumaitsanginnalautut Inuit sivungani sakKikâtinnagit siKingamiut, kânnatuvatsuatigut ammalu tuKuKattatillugit pijâkKumiungituk ubvalu Kanimmasinut taimanganit ullumimunut ulugianattut. Inuit imminik tatiKaKattalaukKut ammalu imminik tatigildlutik aulatsigiamik inosimminik. Allatausimajut taggajât *How to Build an Igloo*, *kingullipât Ulluit OKami*, ammalu *The Annanacks*, uKâlautiKavuk inogusiusimajunik ammalu kenaujalugutitigut. Kanuk Inuit sungiutalumangâta asianguvalliajuni, ammalu Kanuittunik piusiujuunik suli atautsiliummangâta piusituKanik pivallianiujuunik nutângulittuni inosine?
- Kanuk KaujimanikKata Kanuk pijuKasimammangât sivungane? UKâlautigillugit isumagijasi siagunitanik unikkausigillugu sakKititaujuk immigujumut ammalu siagunitaujuunik ilikKusinik. Unutsigajattut uKauset siagunitat sakKijânningit? Kaujisallugit nunaKakKâsimajut katingajet ammalu itsasuanitaligijet suliaKaKatiKagajattut ikajugiamut nutânik atuttaugajattunik Kanuk inosiKasimammangâta Inuit taitsumanitsuaq.

Takunnagatsatigut Ilinniagutitsaugajattut kamagijauningit

- Unuttunik uKausiKavuk ilonnaini unikkausini. Ilinniajut isumatsasiuttilugit suligialinginnik allatiullutik atunit ilingajunik taggajânut Kimiggugiamik Europeamiunik-Inuit tikitausimaniammata. Ilinniajut Kaujisajutsaavut taggajât sanajausimammangâta Inunnut ubvalu Inongitunut adjiliugijinut. Kanuk isumaKavat tamanna atuttauninga nunami unikkâlutik? Kanuk unikkausik adjigajangilak unikkâtauguni asianut?
- Kanuittunik misitjiik adjigengitunik ilingajunik taggajânut aullatitsiKattavut pitjutigildlutik piusituKangit Inuit inosinginne? Ilinniajut kamatsiagiaKavut adjigengininginnik akungani takugatsait takutsautitaujut ammalu uKausingit uKâlattaujut uKâlattinut.

Isumagijaujut Ilinniavimmi Illugusimmi Pivalliatagajattut

- Inuit ilikKattavut KaujimajaujutuKanik siagunitanik ilinniadlutik unikkausitigut tamaungatausimajut kinguvâgenut. Kanuk itsasuanitaligijet âkKisuiKattavat unikkausinik unikkausikaligamik sivunganinitaneng? Ilinniavimmelutik, atugiaKavut Kagitaujanik kamagiamut nallingit atautsik ubvalu maggonik atulluni Kagitaujami âkKitausimajunik Nunavummut tukisititsigiamut Inuit piusinginnik ammalu kamagigialinginnik itsasuanitaligijillutik sakKititsilutik atuttaugajattunik sivunganinitanik. Kagitaujattigut takujausot: talojoak.nunavut.ca ammalu avataq.qc.ca.
- TakunnaKâdlugit *The Annanacks* ammalu *How to Build an Igloo*, uKâlautigillugit unuttut piusiuagajattut Inuit atuKattasimajangit nuna-Ilinni inogasuagiamut. Ilinnialutik, katitsuilutik allasimajunik atuttaugajattunik ullumi namminik nunagijatsini ammalu uKautigillugit Kanuk tâkkua atuttaugajammangâta ilauKataugiamut adjungitummut piusiujuumut inosimmi.

Isumagijaujut Ilatsigigutagajattut (Ilinniavimmiungituk) Pivallianiugajattut

- Atullutik Kaujisimajaminik ilinniavimmi illugusimmi uKâlautigillugit ammalu atuttauKujaujut taggajât, ilinniajuut allatillugit naittunik unikkausinik uKâlautigillugit ullumi inosigikKaujangit inosingani Inuk inosuttuk taitsumaniulattuk piusiusimajumik unikkausigigumajaminik (sollu, sivungani Europeamiutait tikitaunnamata, ilauKataunik apviniattinut umiatsuanut, niuvigvet, ilinniaviattitauKattasimajut). UKâlallutik sakKisimajunik taitsumaniutillugu, ilallugillu Kaut tamât piusiujuunik kamagillugit takunnausimmitut nukappiak ubvalu niviatiaq namminik jârigijamini.
- Atuinnauguillutik adjiliuttausimajunik siagunitanik Inuit pinasotinginnik ammalu atunit ilinniajut tigisillutik atautsimik piKutivinimik Kaujisagatsaminik. Ilinniajut atuinnauguiaKavut naittumik uKausittalimmik pinasotimmik, ilautillugu Kaujitsiutunga Kanuk atuttausimammangât, taitsumani nakit pisimammangât, atugatsak sanajausimaniunga sunamit, ammalu nalunaikkutak summat taimaittomangât iluani inoKatiget.
- Canadamiut Siagunitaliagijingita Kagitaujanga inuitcontact.ca pitaKattisijuk unuttunik allasimajunik siagunitanik adjinguanik ammalu atuttaugatsanik ikajotiugunnatut tagvani pivallianiujuumi.

Isumagijaujut Ilagiagutet I lumiutanut

- Dorothy Harley Eber. 2008. *Encounters on the Passage: Inuit meet the explorers*. Toronto: University of Toronto Press.
- Robert McGhee. 2004. *The Last Imaginary Place: A human history of the Arctic world*. Toronto. Key Porter Books: Canadian Museum of Civilization.
- Inuit Tapiriit Kanatami website. Inuit Historical Perspectives. itk.ca/about-inuit
- Avataq Cultural Institute (Nunavik) website. Nunavimmiut. avataq.qc.ca/en/Nunavimmiuts

INUIT ILIKKUSINGIT

Kaujisannik UKausimmik

Kanuilingausingit inuit aulausingit uppingigillu – Kaujimajaummijut ilik-Kusiuningit – kajusijumik ilutsiKavut aulausingit ammalu inuttigut nunatsuami inigijattini. Inuit ilikKusingit taimaimmat tukisittaugunnaKut sakKisimaningit tamâginni Ukiuttatumi avatini ammalu inuit siagunit ilau-Katauningit nunami. Tutsiagusingit, dânisusingit ammalu sananguagangit Inuit ilingavut akuninit ilauKataunimmut siamut ammalu ikKaumajaujut KaujimajaujutuKaillu aittotaumajut akuninit kinguvâgenit.

Tamâgik Inuit Inongitullu KanuttogutiKavut asiulittunik ilikKusunik piusitu-Kaujunik Ukiuttatumi, ilitagijaugiaKavut ilikKusik sanajausongummat ammalu uKumaittolugani, asiangusok ilauKataugiamut nutânut sakKijunut. Ullumi Inuit sananguaKattavut, ottotigillugu, Kimiggudlugu ujanig ukkusit-sajak pisimajuk Brazilimit ammalu sulit takullugu ilutsinga ammalu unik-kausangit taggamiut inosinginni ammalu omajuit ilauKataujut ilunginnut. Una ilinniagutitsak takutitsivuk unuttunik piusinginnik Inuit ilikKusingita, kamagiluallugit Kanuk akuniutigijuk piusiumalimmangât tagvani sanangua-taujumi, uKauset ammalu KaujimajaujutuKait pigunnatitsivut Inuit sungiut-ikKulugit inogasuallutillu avatini uKumaittojuni ammalu inuit uKumagijang- ginnik Inuit takusimalittangit Europeamiut tikilaummatanit.

Ilinnianimmit SakKijut

Tagvani ilinniagatsami, ilinniaujut KaujilâkKut nakutsagiamik illinadlaningit unuttodlutillu Inuit ilikKusingit. Ilinniaujut tukisiagiasilâkKut ukuninga:

- ilikKusini piusituKait adjigengitoningit avittusimajuni, tâvatuak adjigegaladlutik akungani ilonnaita Inuit katingajut;
- ilageningit akungani Inuit ilikKusinginni ammalu nunami avatingit;
- uKausitigut piusituKait ammalu unikkanet pimmagiuvut atugian-git piulimangiangit, piusiumitigasuallugit ammalu ilinniatillugit Inuit ilikKusinginnik.

Kaujitsiutet I lumiutangillu Kaujimajaugialet

Inuit (atautsik. *inuk*) Inuktitut uKausiuvuk tukilik “inuit,” ammalu atuttaungin-natuk uKautiKalimmata nunaKakKâsimajunik pisimajut Chukchi Ikâgianganit Russiami, tikillugu Alaska ammalu Canada karâllinullu (takugit Ilagiagutik 4). UKausik (avittusimajunilu adjigalangit) atuttaunginnalutuk Ukiuttatumi in-unnut imminek taigusigidlugu katingajuni, avisimallugit omajuit nigiKattajangit, adjigengitangit uppigusingit agvitaKattajut silakkut imakkulu. Kujanâtuinnalun-nagit Kaningitumiunguningit siammasimajut nunami, Inuit katinganginnavut ilikKusingitigut adjigegamik ammalu atuKatigeKattadlutik adjigenginik unik-kausinik, uKausinik ammalu ilisimajaminik inogiamut nunami. Tamanna sak-Kisimavuk atuKateningit sivungani inosimajut ammalu pitsatujumik ilaged-lutik Kaujimaugiamik. Allât sulit tikiniakKâtinngit Europeamiut, piKutingita ilutsingit ammalu ilauKatigedlutik unikkausittigut takutsavut ilonnâni Ukiut-tatumi unuttunut jârinut, ingiggaKattadlutik 5,000 kilometres Kanutuinnak piuliukKaigiatujut ammalu tautsegiattujut.

IlikKusik pimmagiunginnatuk inogutigigasuaiganga Inuit. Taimangani pigian-ninganit inogiasilaugaminit, Inuit âkKisimavut ammalu âkKisitsiadlugit adlutut piusingit inosinginni omagunnadlutik nunami itisuami ammalu pitaKatsiangitumi pivianattunik. Sunait avittusimajuni piusituKangit adjigen-gikaluatillugit, ilikKusinik atuinnavut sakKisimajunik pitsatujummagimmik Kaujimaugiamik tamâginni nunami avatinik ammalu inogasuansangit inuit inigijamini. Alaskamiut kamaluaKattavut apviniagiamik, ottotigillugu, sak-Kitisisimadlutik ajunnatunik ilikKusinnik sananguagangit, unikkausittigut ammalu atuttailigiamik angakkotunik ingiggagunnasiasimavut ulugianattu-tigut omajunniagiamik ammalu ullusiugutigitKattadlutik pitsiasimaligamik omajudlutik.

Uppigusingit nunatsuami piusituKangit sakKisimavut anginippautillugit isumanginni ammalu inuit piusinginni, Kaut tamât sakKiKattajut ilingati-lugit akunniminni ijuguni. Omajuit asummata ubvalu akuni silannilulim-mat, nunalet KiniKattadlutik summat taimaimmangât ikajuttiKalidlutik angakkumik. Angakkuk immigosimajut ilisimatsiajuk pigunnamimminik uKâlaKatiKaKattadluni angakkotiminnik angittaugiamik ijugunut nuna-tsuami. Ilisimatsiajuk takunnasok, angakkuit aulatsiKattalauKut piusiujuunik takunnadlutik nukiKaningit pâgiamik ijugunik, omajunguKattadlutik, kappianattut, asiani nunami nipet. Angakkuk uKagunnasimajuk piungitu-littaulittut immigojuk pigunnasimangimat malittaugialinnik uppinikkut ub-valu sulijutsagunnaipata angakkosinik âkKisimajunik tigumianginnalugit inunni ammalu uppigusini.

Kujanâtuinnangimagillugit inuit kititangit angijummagimmik asiangusimalim-mata mânnakamik ilauKatauliaKigamik silatimiutanut, ununingit ilikKusingit pejattautuinnalittut piusituKanik ilagennimut nunami avatingani. Ikittuagula-it inogaluatillugit sulit nunami jâri nâdlugu, Inuit ilitagijaugusingit atuKattavut piu-siminik omajunniagiamut, aullagiamut, ammalu ingiggagiamut. Unuttut annait sulit KaujimajatuKaminik atuKattavut mitsunimminik – taimanganit inogutiujuk – inosunnisanut kinguvângulittunut. Ukiuttatumi pingvâguset atuttauKattavut piusituKanik pingvadlutik âkKisugitiusimajut omajunniatinnik nukksaigutidlu-tik ilisimagialinnilun nunami. Unikkausit sulit atuttauKattavut nunalinni Kilaut-jadlutik, takunnatitsijut ikKaumausimminik uttitsigasualutillu ikKaumajaminik sivungannit. I lumiutangit Inuit ilikKusinginni atuttauKattajut asiangusimagalua-littilugit angijummagimmik, unuttut piusituKait sakKijânginnajut Inuit akungani hontagiallâtânit jârinut kajusimavut inosinginni.

Inuit ilikKusingit ilauKatautsiavut nunaKakKâsimajut uKausinginnut. Inuit tigumiavut unuttunik ilagetsiadlutik – tukisiagutitsiangikaluadlutik – uKausituKamigut, pigiasidlutik Alaskamit Inupiatun Kalalisut, uKausituKangit karâllimiut. Canadamiuni Ukiuttatumi, atuluaKattavut uKausinik Inuktitut uKautiKagiamik adjigengitunik avittusimajuni kiggatuttinit ilonnâni Inuvialuit Nunanginni (Northwest Territories), Nunavut, Nunavik (taggâni Quebec), ammalu Nunatsiavut (Newfoundland-Labradorimilu). Pita-Kalautsimangikaluadlutik allasimajunik uKausinik, Inuit sakKititsisonguvut ilikKusiminik ammalu KaujimajatuKaminik uKâlausimmigut siaguninit ammalu unikkausittigut. InutuKait ilinniaititsiKattavut inosuttunik Kanuk nukiKagiamik inosinginnilu nunatsuami atudlutik takugatsatigut ammalu unikkausittigut. Inosuttut suguset Kanuttogijaujut tusâKattanitsangit takunallutillu inutuKanik atutillugit pivalligiamut atuttaugunnatunik Kaut tamât inosinginni. Atudlugit ilinniaititsigutigidlugit ammalu aliasuttisigutigidlugit, unikkâKattadlutik Inuit piusivininginnik ammalu nunami uKautauKattavut KaujimakKujidlutik tukinginnik. Pusingit adlujuillu isumagijangit unikkausini pitsatujogiangit Kanuttogutigillugit Inuit sananguatet, uKausiKaKattajut sananguasimajaminik, ukkusitsajanik sananguadlutik, Kammamiutanillu. Iluani ilinniaititsiKattadlutik allasimajunik taggajânik kajusiutigidlugit ullumimunut, unuttut Inuit sungiutisimavut nutânik unikkausiliutinnik sollu allatausimammata taggajât ammalu Kagitaujatigut ikajuttaudlutik allagiangit ammalu iliukKailutik unikkausiminik sivunganinitanik.

Inuit Takunnausingit

Inuit pisittotiKangit ilikKusiminik. Tamanna piluattumik takutsauvuk unuttutigit sakKititausimajuttigut kamatsiagiamut nunalinni piusituKanik uKausingillu paigijaunitsanginnut ammalu illigillugit ilikKusingit. Ilinniavinut aulatitauKattasimajut ammalu satusattautilugit aulainnatuit inuit Canadamiut kavamanganut 1950-nit nottitaumajut ilonnatit ilaget inosuttut Inuit piusituKanginnit uKausituKanginnilu piusituKaminik ilinniasimajut. Pivalliaatuningit nunait satusattauningit 1970-ni sakKititausimavut Inuit Kanuttogijangit allatautillugit utittigasualugillu piusituKangit ilikKuset. Kavamait tugâgutikasi-mavut tamakkunani nunamik satusainimmi sakKititsigiamik immigoliaKinimik unuttunut avittusimajunut namminik kavamaKagiamut Inuit malillugit namminik inuttigut illigijangit ammalu piusingit inosinginni. Inuit Nunavimmiut sivullipausimajut pijagegiamik tamakkuninga satusaidlutik James Bay ammalu Taggâni Quebec AngiKatigegutinganik 1975-mi. SakKititausimaningit Inuvialuit Satusaisimaningit Avittusimajuni sakKiniammitillugit jârini 1984-mi. Anginippâk nunamik satusainiusimajuk pijagettautilugu 1999-mi, Canadami nunalingit Nunavut (tukilik “Nunavut” Inuktitut) taijaugiasiniammat Inuit angigganga, avisimadluni nunalinnit Northwest Territories. Nunalingit Nunavut âkKisuisimalikKut taimanganit nutânik kavamatigut piusiujuunik atugialinginnik Inuit KaujimajatuKangit (piusituKait ammalu ullumi Inuit Kaujimajangit). Nunatsiavut immigoliaKiniadluni avittusimajuk 2005-mi. IlikKuset uKausellu utittigasualugit akungani puttunippausimajut sivullipautijaugialet ilonnainik nunamik satusaijuni avittusimajuni.

Adjigalangit Taggajât

- *Pictures Out of My Life*, Bozena Heczko, 1973, 13 min 9 s
- *The Living Stone*, John Feeney, 1958, 34 min 14 s
- *Nunavut Animation Lab: Lumaajuuq*, Alethea Arnaquq-Baril, 2010, 7 min 36 s
- *Canada Vignettes: June in Povungnituk – Quebec Arctic*, Alanis Obomsawin, 1980, 1 min
- *Stalking Seal on the Spring Ice (Part 1 and 2)*, Quentin Brown, 1967, 24 min 31 s
- *Northern Games*, Ken Buck, 1981, 25 min 40 s

Sivulinnik/ApitsotauKattajullu

- Inuit ilikKusingit pitsatujummagimmik ilingavut piusituKanginnut ilagennik nunatsuami. Unuttut taimaittut ilagennet sakKijâgunnaiKut, ubvalu sakKijâlittut asiangusimalidlutik piusingit. Summat pimma-giiva tamakkua ilikKuset atuttaugiaKaningit kajusimagialet ammalu utittisillutik ullumi piusiulittune?
- Sunauvat pimmagittut adjigengitut akungani allasimajut ammalu uKâlalluni piusiujujut? Ilinniajuk isumatsasiukKulugu Kanuk unikkauset asianguKattamangâta nipiliuttauligamik ammalu aullatitadlutik adjigengituttigut piusitigut. Sunait pivalligutauvat ammalu uKumailutauvat atunit taimaittuni piusiujujut? Kanuk taggajâliunnik atuttauva taimaittuni Kaujimattisigiamut?

Takunnagatsatigut Ilinniagutitsaugajattut kamagijauningit

- Inuit unikkausingit uKautauKattasimalikKut uKausitigut tausintigialatâni jârini. Ilinniajut takunnatitaulaullit nutaungitumik unikkau-simik *Lumâjuk*. UKautillugit Kanuk takunnajangit ullumi adjingut asiangusimammangâta ubvalu piusiumititsimangât uKâlâdluni unikkausimik.
- Taggajâk *The Living Stone* takutsautitsivuk unuttunik piusiujuunik Kaut tamât inogusinginnik Inuit. Ilinniajut takunnatilaullit tag-gajâmmik ammalu kamakKulugit piusiujuunik sanatillugit taggajâmmik piusiusimajunik aulausinginnik Inuit taggajâliuttaudlutik. Kanuk Inuit taggajâmmi kiggatuttauvâ? Isumatsasiugutigillu kiggatuttaugusik Kaut tamât inosinginni taggajâmmi pigiasiuutigillu Kaujisan-nini taggajânik.

Isumagijaujut Illugusimmi Ilinniataugajattut Pivallianiujut

- Ilinniajut uKâlatillugit ilingajunik ilagennimut akungani Inuit ilik-Kusingit ammalu Ukiuttatumi avatingit. Ikajullugit uKâlatigetillugit, ilinniajut takunnatitautillugit unuttunik ottotaugajattunik Inuit san-anguangannik. UKautillugit uKâlatiKakKulugit Kanuk tamakkua sakKittisimangâta sananguasimajop pusinganik tamâginni nunami ammalu inuit avatinginni. Kanuk isumajâsimavat atullugit sanan-guasimajangit? Taggajâk *Pictures Out of My Life* takunnataugajattut sakKittisigiamut tamatsuminga suligajaugialimmik.
- Taggâni Pinguaguset pimmagiuvut inosuttunut pivalliansangit nukiu-giamik ilisimajugialinnik atuttaugialinnik omajunnialutik/nunami aullasimallutik. Ukiuttatumi Pinguagusinik atulaugitsi ilinniavimmi illu-gusimmi, naittumik uKausiKallusi pusinginnik ammalu summat atunit taimailingammangâta pinguaguset. Ilinniajut Aqsarniit Ilinniavinganit Iqalunnit âkKissimajut Kagitaujatigut Kanuk tukinganic pinguagiamut unuttunik pinguagusinik, takujausot uvani: athropolis.com. Ilinniavit-suanga Waterloo katitsuisimajut unuttunik takugatsanik Ukiuttatumi Pinguagusinik ammalu Inuit piusivininginnik. Takujausot uvani Kagitaujakut: gamesmuseum.uwaterloo.ca.

Isumagijaujut Ilagiangugajattut (silatingani Ilinniaviup) Pivallianiujut

- Ilinniajut sanattilaikkut ilingajunik namminik inosinganut ammalu inuit avatinginnut. Takunnatilaikkut *Pictures Out of My Life* ammalu *The Living Stone* kamatsiaKullugit piusijunik unikkausini allataus-imajuni sananganikkut. Ilinniajut pivitsaKagiaKavut âkKisuigiamik tutsiagusimmik, sananguagamik, ubvalu tauttutâgillutik, ammalu ilinniavimmi tuniniallugit sananguasimajangit ammalu unikkausik sunaummangât.
- PiusituKait KaujimajaujutuKait piusiuvt Kaujimagamik nunatsuami namminik Kaujisimausittigut ammalu ilinniasimanikkut ukutigo-naungituk silatsualimi maligatsanginnik Kaujisigiamut. Ilinniajut kamattilaikkut namminik piusituKanginnik KaujimajatuKanginnik/nunalinni/nunami inigijangani. Iliniallugu tâna pivallianiujuk unikkausini allanguak kamaigillugu taggajâk Lumaajuq.

Isumagijaujut Ilagiatgatsautillugit Atuatsigiamut

- Inuit Women's Association of Canada. 1990. *The Inuit Way: A guide to Inuit culture*. Ottawa: Pauktuutit Inuit Women of Canada.
- John Bennett and Susan Rowley (editors). 2004. *Uqalurait: An oral history of Nunavut*. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Inuit Culture Online Resource website. Heritage Canada. icor.ottawainuitchildrens.com

UKIUTTATUMI NUNAMI AVATINILLU

Kaujisannik UKausimmik

Ukiuttatumi avatet adjigengitunik avatimiutaKavut ammalu omajuit piguttuulu ininginnik. Adjigengikaluattillugit, Ukiuttatumi avatet uKautauKattavut ullumi imammik sikungit, nunami ilutsingit, nunaup iluani sikuliat (nunaup iluani itjuit Kuasimajut ilonnâni jârimi), ammalu jârimi KiujanattotitauKattajut silak am-malu akuninut sakkijâdlutik ammalu nungutauKattadlutik siKinigâmmut.

Kujanâtuinnalunnagu Ukiuttatumi SiKinimmiut pusingit KakKaKangituni nu-nani, pitalluvinnit adjigengitunik piguttunik omajunillu, ilonnatit sungiusimajut omagiamik silani taggâni silanginni nunanginnillu. Tamakkua adjigengitunik In-unnut niKigijauvut ammalu atugatsadlutik pivianattut, sakkijânginnadlutillu inuit suliatanginni Ukiuttatumi tausindigiallâtâni jârimi. MânaKamik, suk-kajumik asianguvallisimallikKut Ukiuttatumi silanga aulatjaidlutik taggâni avatinik angijummagimmik. Tamakkua asianguinujut ulugianattovut pigut-tuinnanongituk ammalu omajunut Ukiuttatumi, ammaluttauk Inuit piusitu-Kanginnut ammalu inogusinginnut tatigijauKattajut sakkijânnit.

Ilinniataujunit SakKigajattut

Uvani ilinniagatsami, ilinniajut ilivallilâkKut nakutsagiamik pimmagiuningit ilauKatauninginnut Inuit nunami avatiminut. Ilinniajut ilivallilâkKut tukisigia-mik ukuninga:

- Adjigengitunik tukininginnik Ukiuttatumi malillugit nunamiutait am-malu inuit omajuillu pusinginnik;
- Inuit omajuillu pusingit aulausingillu sungiusimajangit adjigengituit piguttut, Kupiguit ammalu omajuit ilonnâni taggâni;
- Kanuilingausingit avatet pitjutauKattajut sakKiKattajut silak asiangu-vallianingani ammalu sujuigunnatut avatinik;
- Attutaguset asianguvallianinginnut avatet inuit akungani inojuit Ukiuttatumi.

Kaujittitsiutet Iluimutangillu KaujiaugiaKaningit

Ukiuttatuk tukitâttausonguvuk malillugit adjigengitunik inuit, kavamaligijet am-malu Kaujisannimut katimanet. Unuttut inuit tatiKaKattavut inunnik omajunillu Kaujisattausimaningit ammalu nunami tukinginnik avittusimajut kiggatuttaut-illugit ilonnainut ukiuttatumi nunalinni taggâni napâtutit killinginnit. Una avit-tusimajuk uKautaujut sakKittisigunnaninga angijunik piguttunik, KakKaKangi-tunik nunanik ubvalu pukkituni piguttut sakKiKattaningit. Ukiuttatop killing uKautauluaKattavut adjingitit KakKaKangituit nunattinut Kuliani 66 degrees. Una nalunaikkutauvuk siKinik pulaKattangininganik ubvalu makiKattangini-ganik atautsiadlunilonnat ullumi aujautillugu ammalu ukiungutillugu.

Ukiuttatumi avatet inigijauvut unuttunut adjigengitunik piguttunut omajunillu. Tamakkua omajut sungiutisimatsiavut Ukiuttatumi silanginnik ammalu inigi-jamini. Piujuk ottotigillugu sungiusimaningit nanuit, sakKisimajut 150,000 jâriusimajuni kinguvângudlutik adlanut. Piunitsamik sungiusimaniammata Ukiuttatumi silanik, nanuk mikKutâsimavuk KaKuttamik (pigunnasittitadlutik takutsaungitogiamik omajunniatauligutik), itigangit pigugadlutik anginitsa-mik ammalu silinnisadlutik pisusongugiamut aputikkut, kigutingit takilidlutik uKumaittunik nigisongugiamut niKinik. MânaKamik jâriusimallittuni, nanuk sakKigiallasimavuk, unutsivallialidlutik taggâni ilauKataadlutik adlanut sak-Kittisigiamik nutânik nanunik adlanit pisimajunik.

Ilanga anginnipāk avatini attutauKattajuk attuiniKadluni tamāginnik omajunik piguttunillu Ukiuttatuit silanginni. Ukiuttatuk attutauKattavuk aku-ni, Kiujanattuni ukiuni, taitsumani siKiniKaKattatinnagu takKigjallatānut, Ki-ujananningit akunganeKattavut -40 ammalu -50 degrees Celsius. Omajuit atuKattavut magguilingajunik inosinginni taimaittunik silaKatillugu: sinid-lutik ukiumi, omadlutik nigisimajaminut nigumitsautillugu takKini, ubvalu idjujunik, Kiujanangitunik utsuKadlutik ammalu niKitsasiunginnadlutik ammalu nigennadlutik ukiumi. Kanutuinnagaluappat piusinginni, naittuni aujani takKini ullusiugutiKaKattavut ammalu angijummagimmik nigidlutik. Ilonnāni Jolimi ammalu Auggosimi, Ukiuttatumi KakKakangituit nunait sak-KiviKattavut tauttsiagittunut piguttunut, piguttuit piguKattamata 24-si-tondini siKinigālimmat ammalu asingit piguttusaunialdlutik tuavittumik nāmmasiattumillu pigunnausimmitut. Kuvianattut aujait nakugijauKattavut akungani inuit. InikaKattaladlutik Kiujanattunit akKini igluviganni am-malu omajunniakattadlutik puijinik sikukkut, Inuit piusituKagilauttangit aujami utigiaKalinmininik nunamut. Unuttuit ilaget iniKatigejuit ukiun-gutillugu aviukKaniadlutik ikinnisaulidlutik ilaget agvitagiasigamik ammalu KakKaKangituni nunani tuktsiulidlutik, niKitsasiujut piguttunik paunganillu, ammalu piujuni tasini oganniadlutik. Ilonnatik Inuit isumajāKattavut aullā-simagiamik Kuviasullutillu piunitsaulimmat silakKijapvigigianga inosingin-nut. Ulluut naillilimmata, Kimaigamik KakKaKangitunik nunamik piguttungit Kutsusiniadlutik ammalu aupalutsidlutik, ilonnāgut piusingatut nunatsuami takutitsijuk atuinnaguttigiaKalinninginnik akuniuniatumut ukiumut.

Taitsumanialuk inuit ikKaumausingittit, Ukiuttatumi inosik tilijaugusiKasi-malikKuk malillugit attutauunginnatut silami piusiujuut. Ullumi pitjutaullutut silak asianguvallianinganut ilangauvuk Kanuttogutiġajaujuk innunut Ukiutta-tumi. MānnaKamik jāriusimalittuni, silangit Ukiuttatumi kataumisimalikKut, sakKititsidluni ilanginnik omajunik Kinigiasittilugit nutānik akKutitsaminik, ammalu asingit aullatillugit nunanit niKitsaKagunnaigamik omajunniagamut inogasuagiamullu asiangumata tatigijangit. Unuttut Kaujisattat pasitsijut tamakkuninga asianguvallianingit tuKunnatunik sakKititsiKattamata atut-tauKattajut innunut ilonnāni nunatsuami. Tamakkua tuKunnatut ammalu kiasalenet aiKattavut taggānut nunanut ammalu sakKiKattajut adjigengitut silak nunguvallialinninganut tamanna onannisak sakKisimalimmat “aputiti-gut attutauunijuk,” tuavittumik sikuliat auvallialimmata ammalu nunait iluani sikuliat sakkilimmata ammalu tuKunnatuit silamelidlutik, onattisivalialidlutik angijumik.

Omajutuinnangitut ammalu piusiujuut nunami attutauKattajut asianguval-liananganut silak, ammaluttauk inuit. Inuit takunnanginnavut nunatsuamik akunnimini asianguvalliajumik, ammalu unuttut piusituKangit pisimajut ilisimajangit atātatsiasuakkuminit atugunnaKattagunnaitangit nutāni ava-tiulittumi. Asianguvallialittilugit akKutet sikumi KuaKattaninginni ammalu auKattaningit, ottotigillugu, ākKisuisimajut Innunut apitotitsanik pitjuti-gillugit atātatsiasuakkungita piusituKaniKaujimajatuKanginnik ilingajut pilukattaililluni ingiggasongunik sikukkut. Unuttut Inuit KanuttogutiKam-mijut piusituKangitigut atuKattaningit omajunik Ukiuttatumi asianguvalli-asimalimmata. Asianguvalliutit tuktuut akKutingit taimaimmat ajunnatolittut omajunniagiangit. Inuit KanuttogutiKammagittut piusituKamitigut niKitu-Kaminik. Omajuit sivullipautijauKattajut niKitsani, sollu nanuit ammalu angijummaget omajuit imammiutait, piujogajangitut omajunniagiangit ammalu nigillugit angijummagimmik ilumiutaKagajammata tuKunnatunik – Kaujiausimajut sakKisimaningit tuKunnatuit, ubvalu PTB – timinginni.

Inuit Takunnausingit

Nunalinni aulatsijet Ukiuttatumi avatinik ilangaulaukKut kamasimajut pitju-taujunik sakKititsigiamut ilonnaini sitamani Inuit nunamik satsaigiamut avittusimajuni. Unutsivalliatillugit utsualuit ammalu uġaganniataukattajut pivalliatuajut nunalinni 1970-ni tagvainak kamakKujisimajut katillugit kava-maligijet nipiKajutsauningit nunait pilukattautailiKullugit tatigKattajaminik omajunniagamut mikigianniagamullu. Pitsatujummagimmik ikajuttigevut avatet kajusittitauKulugit atausiulingatillugit tamakkunani avittusimajuni aulatsijujunut kavamaligijinut.

Kujanātuinnangimagidlugit avatet pitjutauiut, Inuit avittusimajuni angijummagimmik kamaKatauvut pivallianiujuut Ukiuttatumi utsualunik uġaganniataujunillu uġaganik. Uġagannianik Kaujimajaugaluattillugu at-tuinippaugajanninga nunaujuut, attutauumijuk pivalliaigiamut sakKititsini-tsangit nutānik suliatanik ammalu kenaujialiugiamut Ukiuttatumi. UKu-maitsaKattajut unuttut inuit katutjiKatigengit nagvāgasuagiamik Kanuk kenaujaliutet pigajammangāta uġaganniatet pitsiasongullutik pilukatsitai-lillutik avatinik attuiniKattailitillugit angintsamik innunni ammalu kenaujiali-ugitini ikajuttaugutunik taggāni inunginni.

Adjingit Taggajāt

- *Eskimo Summer*, Laura Boulton, 1944, 15 min 31 s
- *Stalking Seal on the Spring Ice (Parts 1 and 2)*, Quentin Brown, 1967, 24 min 31 s

Malittaugialik/ApitsotauKattajut

- Inuit tatiKainnaKattajut atugiamik nunami avatimiutanik ino-gutigigiangit. Ullumiulittut, taimaigaluattillugu, ikittuit Inuit omajutsiuKattavut sulit, piluattumik puijinik, uKālautigidlugit. Isumakkuli, Inuit pivitsaKagiaKavat omajunniagusimminik atulluteng sakKijānginnatunik ilikKusinginni jārigiallatāni, ubvalu omajunniainik maligatsatātaugiaKavā malillugit silatsuami attutaujuut? Siagu-giangulippat, uKagiaKavutit nallialinik, ammalu Kanuk unuttigijunik, omajujutsaumangāta omajunniagutik?
- Tagvani ilinniagatsami, unuttunik ottotitsaKavuk piusinginni Kanuk KaujimajatuKangit apitsotautillugit Innunut asianguvalliajunni avatiujuni silait. UKālautigillugit attutauunijauKattajut Kaujimajaujut tunijausalit-tut taimangasuanit jārigiallatāni attutaugunnaimit nunatsuami inigijattine? KanuttoKullugit ilinniajut sakKititsilutik ottotauġajattunik ilingajunik namminik ilikKusinginnut piusituKani KaujimajaujutuKani.

Unikkausitik Atuatsisongugiat

- Una *Stalking Seal* taggajâk uKausiKavuk unuttunik piusiujuunik Inuit atuKattajanginnik nunami avatini. Takunnalugit tâkkua taggajât, malugusuniakKusi pitaKangitut tutsiajuunik ubvalu uKâlajunik uKauti-linnikpiusiujuunik pivallianiujuuni. Kanuk taggajâp nipanga attuiniKava Kaujimagiattinik sujuKalimmgât uKautaujune?
- kamagiillukit nipangit *Stalking Seal on the Spring Ice* taggajâk ad-jigingimangâgu *Eskimo Summer*. Kanuk ilagiattaumajut uKâlanningit uKâlattiup *Eskimo Summer* Kanuk ikajutsiva, ubvalu ikinnisauva tâtsumangat, pivallianiujuut sakKititaujut. Ilinniajuut kamatsialaullit ukausinginnik Ukiuttatumi uKautaujut tagvani taggajâmmi Inongituk uKâlattillugu. Tusattisigasuanik adjigigajakKauk ubvalu adjigigajan-gita uKâlattiKappat Inummik taggajâliuttaujune?

Isumagijaujut Ilinniavimmi Illugusimmi Pivallianiugajattut

- Unuttuit sujuigunnatut attuiniKavat Ukiuttatumi silanganik avatingin-nilu akKutinginni pisimajunik silatinganit Ukiuttatop suliaKautinit ammalu pivallianiujuut nunalinni. Taikkua nunalet kamajutsauvat ikajugiamut aulatsigiamon ammalu sakKititsilutik sittutitsiutagajattunik ullumi silami uKumailutanik Ukiuttatume? Katimatitsilutik ilin-niavimmi illugusimmi uKâlallutillugit pisimajunik silatsuami avatinit. Kanuk ilinniajuut nigusingit attutauniKavat Ukiuttatumi silangane? kajusimakKulugit ilinniajuut KaujisagiallaKullugit tamatsuminga. Attutaunet Ukiuttatumi silangani asianguisimappâlikKân allât at-tutauniKatillugit inosingit ilinniajuut Kaningitume?
- IniKammata inulivatsuanu ammalu Kaningituni inijuuni, inuit isumaKaKattavut ilaugunnainimminik nunatuKangata avatinganut. Ottotigillugit *Eskimo Summer* ubvalu Ottuniannik, uKâlautigillugit piusiujuut Inuit piusigikattajangit ilingajut nunagennatannut sollu jâringit, silangit, omajuit akKutingit. Ilinniajuut piuliukKajutsau-vut katingalutik Kanuk namminik inosingit aulataulaummangâta taimaittuni avaijujutigut piusinginni. SakKititsigunnaKut kamagiillugit tuniniallugit ilinniavimmi illugusimmi.

Isumagijaujut Ilagiangugajattut (silatingani Ilinniaviup) Pivallianiujuut

Ilinniajuut tigussittillugu atautsimik sunamik Kupiggumik, piguttumik ubvalu omajumik inilimmik Ukiuttatumi avittusimajuni. Ilinniajuut KaujisagiallaKavat su-namik tigujaminik allalunilu naittumik pitjutigillugu uKalluni sunaummangât sungiusimajuk Ukiuttatop avatingani. Ilinniajuut isumatsasiugiallaKammijut Kanuk asiangugajammangât Ukiuttatop silangani attutaunimmigut omagasuanit-sanga.

Ilinniajuut âkKisuitillugit naittumik allausiKallutik uKautigillugit piusiujuunik omajutsiugiamut takunnausingititut Inuit angutet ubvalu annait. Ilinniajuut Kaujisallutik tamatsuminga allagiamut ilinnianimmini Inuit omajunniagiamut pannaigutinginnik (nallituinnanganik sivunganinitamik ubvalu ulluminitamik), aulallutik piusinginnik omajuit omajunniatauligamik, ammalu atugatsaminik tâtsumangat pijumik omajumi Inuit piKattalauttanginnit. Tâna pivalliajutik pisimaniakKuk takunnaKâllugu *Stalking Seal* taggajâmmi.

Isumagijaujut Ilagiagatsautillugit Atuatsigiamut

- E.C. Pielou. 1994. *A Naturalist's Guide to the Arctic*. Chicago: University of Chicago Press.
- Burt Page. 1991. *Barrenland Beauties: Showy plants of the Arctic coast*. Yellowknife: Outcrop.
- Beatrice Collignon. 2006. *Knowing Places: The Inuit, landscapes, and the environment*. Edmonton: CCI Press.
- Students on Ice: ilitagiutimik sâlaKasimajuk katutjiKatek ilauttisigun-natuk ilinniagiallutik aullasimagiak Antartici-mi ammalu Ukiuttatumi, pigatsaKallutik pitaKatitsigiamik ilinniajuunik, ilinniatitsilutik ammalu Kaujisattat nakituinnak nunatsuamit ilinnianimmut pivitsaujut. studentsonice.com
- Arctic Net: SuliaKaKatiget katingajet Pitsiasimajut Canadami katititsiKattajut Kaujisattinik ammalu aulatsijinik nunami, inuit inositsiagittontitsanginnik ammalu inunnik Kaujisallutik ikajut-tiKadlutik Inuit katutjiKatigenginnik, taggâni nunalinnik, federal ammalu prâvinsimi katutjiKatigenik ammalu immigijunik. Tugâgutinga ArcticNet Kaujisagiamut attutauniauKattajunik silak asianguvallianinganut ammalu ullumi inosiulittunik satju-gianginni Canadamiut Ukiuttatumi.arcticnet.ulaval.ca
- Canadian Polar Commission: kamagiakKavat kamagiamut, piusiumi-titsigiamut, ammalu tusagatsaligigiamut Kaujimajaugialinnik silatsuami avittusimajuni; ikajutsilugit inuit Kaujimajalinginnik pim-magiuningit silatsuami Kaujisannet Canadami; piusiumitigasuallugit Canadami silatsualimâmi piusingit silatsualimâmi nunaKallutik; am-malu uKautigiallaKattalutik silatsuami Kaujisagiamut maligatsangin-nik tilitsigutunik kavamamut. polarcom.gc.ca/eng

ASIANGUVALIAJUT UKUMAITTUULU TAGGÂNI

Kaujisannik UKausimmik

Inuit kajusimatillugit inogiamik Ukiuttatumi, piusituKangit ilikKusinginni am-malu uKausingit ulugianattumeKattavut. Unuttut Inuit ikpiniavut ilikKusingit apomallinginnik akungani sivunganinitanit ammalu ullumi piusiuittunut. 2011-mi, Nunavut Bureau of Statistics uKautiKalauttut 33 percent Nuna-vut inungit jârikinnisat 14-nani. Adjigalangit kitittausimajut uKautaujut ilonnaini asinginni Inuit avittusimajunginni. Unuttut Inuit nunalinginni, ta-makkua nutângulittut kinguvât uKâlaluasongulittut atuatsisongudlutillu tamâginnik Kallunâtittut ammalu silatsuami ilikKusiniK piusituKaniungituk ilisimagialimminik ammalu uKausituKaminik Inuit kinguvângit. Unuttut Uki-uttatumi nunalet utittisigasualumalittut ammalu ottugainnadlutik tigumi-agiamik ilikKusinginnik atâtatsiasuakkungita. Tukisimagiamut uKumaittunik attuttauKattatunik Inuit nunalinginni, pimmagiuvuk ilinniajuut tukisiakKulugit siagunitanik attuttausimajunik ammalu Kanuilingausinginnik inosingita.

Ilinniajunit SakKisimajut

Tagvani ilinniagatsami, ilinniajuut ilivalliniakKut nakutsagiamik pusiujunik Inuit ilikKusingit asiangusimalinninginnik taimanganit Europeamiut tikilaummatanit, ammalu ilangit uKumaituit sakKisimajut tamakkua asianguvallianinginnit. Ilinniajut tukisiagiaKavut ukuninga:

- Inuit tugimianingit unuttunik takunnausimminik piusinginnik Inuit-Europeamiut tikilaummatanit ammalu sakKisimajut Inuit ilikKusinginni;
- Ulluminitait asiangusimalittut Ukiuttatumi sakKisimavut unuttunit (ammalu katidlutik) nunami, inunni ammalu siagunitanit pititsijut;
- Nunalet Nunavummi uKasimajut sakKitsisigiamik nutânik sittutitsiutinik piusituKanit Kaujimajaujunit.

Kaujitsiutet Iluumiutangillu KaujiaugiaKaningit

Nunait inigijaujut takutitsivut ilanginnik ullumi uKumailutallutit ilonnaini ullumiullutuk Ukiuttatumi. Taggâni nunalet ilauttaungimaggikKugut ilonanginni nunatsuami: niKet tikititaugiaKaKattavut tingijottigut, akitujoKattadlutik akingit ammalu piujoKattagatik nigijaugiangit Inunnut; ingiggakatagiak akungani nunalet akitujummagiuvuk; ammalu nunalinni suliaKattisijut pitaKagunnagatik ilisimatsiajunik suliaKattinik atuinnaujunik SiKinimmiuni. Nunalet Kaningituni takutsavut sakKitsiKattavut Ukiuttatumi puttujummaget kititangit imminiaKattajut ammalu inositsiagittotsigasuannimut pitjaujut. Taimaittuni, taggâni nunalet suliaKappâgiaKaKattavut aulatsigiamik tigumiagiampilu inositsiaginnimik ammalu piguvalliajuni avatiujuni.

Sivungani Inuit-Europeamiullu katiutikKâtinnagit, inosingit taggâni Kaningituni adjigengitummagiulaukKut uKumaigiKattajangit kinguvâgiallatânginnut Inuit inikKasimalittut Ukiuttatumi jâriusimalittuni. Ilangani niKituKait asingillu unuttumagiulaukKut Inuit tatiKainnalaukKut atujaminik inogutigillugit. Uppigijausimajut ijuguit, silak ammalu omajuit atuttausialaungilat Inunnut, taimaimmat pilliKattadlutik.

Unuttuit Inuit piusituKangit asianguvallianialdlutik jâringinni 1850-1900 AD, Europeamiut tikimmata Ukiuttatumi unuttumagiudlutik Kaujisagiattujut, apviniagiat ammalu pivalliajiattuldlutik mikigiannianimmik. Unuttut Inuit suliatatâniadlutik umiattutudlutik, pailatet ammalu mitsutet apviniattet umiatsuanginni, ammalu asingit inuit asianguvialdlutik omajunnianigikattajangit mikigiannialdlutik tigigannianik tautsegutitsaminik niuvigvini. Unuttuni, tamanna piujummagiulauttuk Inunnut. IlauKatauligamik kenaujaliugiamut pisonungialigamik atugatsaminik atuinnaulaungitunik Ukiuttatumi, sollu Kallunâttajanik, sukarak ammalu kikiatsajanik. Inuit atugunnasiniadlutik tamakkuninga nutânik piKutinik piusituKamini inogusimmini nunami.

Ulluit Kângvallianninginni adjigenningit Inuit Europeamiullu uKumaillivallianialdlutik aulagiangit. Unuttut tikiKattajut katingajuit pikKoginialdlutik Inunnik malikKujidlutik akutiminik inosimmini. Uppiguset misiunini ainialdlutik Ukiuttatumi, Inunnik sâtsisigiattujut uppigusunut ammalu kajusimakkudlugit Kimailutik angakkunik piusigijaminik. Puleset âkKisuinialdlutik illusaminik Taggâni kamagiattujut Inuit maligiaKaningit tamakkuningatsainak maligatsainik aulatsigiamut atuttauKattajunik inosingita SiKingamiut. Unuttunik tataminattunik idluatsaivini pijuKaKattasimavuk pigianninginni 1990-tet allataumajut Kanuk Inuit aulatsiKattamangâta ilikKusiminik idluatsaivini maligatsatigut ottutauKattasimaningit ammalu pannanaittaukattadlutik Pulesinut siKumitsimata Canadamiut maligatsanginnik.

1930-tini, Canadaup kavamanga aulatsinialdluni inosinginnik Inuit. UKautjunginnadlugit tatiKagiaKanningit niuvigvini ammalu ulugiasâdlugit pilinitsangit, kavamak âkKisuigiasinialdluni maligatsanik malittauglinnilu Kanuk Inuit inogiaKammangâta. Ajunnamat, unuttuit ikajotiugialet âkKisutautillugit siKinimmiunut, Kaujimatsiangit Inuit ilikKusinginnik inosinginnilu. Tamakkua piusigumajut âkKitausimaKattalaukKut sakKitsisigiamik ikajotinik siKinimmiunut Inunnongituk. Angijummagik ottotigillugu tagvani 1953-mi kavamak nottisiniadluni unuttunik Inuit nunalinginnik Taggamugjak Ukiuttatumi Kaninginitsait 2,000 kilometresinut taggâni piusituKagijanginnit omajutsiugiamut. Kujanâtuinnangimadlugit kavamait âkKisusimajangit nottisigiamut piulimagasuadlugit Inuit nunalingit pillinimmit, unuttut nottitausimajut Inuit akinianialdlutik sâlaKadlullu, idluatsaivigut taitsumani 1980-ni takutitsigunnalidlutik kavamanik atulukasimajut inunnik piulimatsigasuagiamut pivitsaujunik inuKangitunut iluukKadlugit Ukiuttatumi. 2010-mi, kavamak sakKitsisiniadluni KaKialiutimik inunnut Nunavimmiunut attutausimajunut nottitaugamik.

1950-ni, Ukiuttatuk namminiuttaunialimidluni asianimiunut siKingani. United States Unatattungit, kamagiattudlutik ulugianattoninga Kiujanattumi Unatattaugajanningit, âkKitausimajuk DEW line kilinga – unuttunik taggijumajunniutinik iluukKaidlutik namutuinnak Alaskamit karâllinut. Tamakkua taggijumajunniutet asianguvitsimainialdlutik Ukiuttatumi: Inuit tigulajauinialdlutik suliaKattasautillugit ikajugiamut sanallutik aulatsilutillu initsanginnik; mikijut nunalet sanajauinialdlutik akunninginni taggijumajuniutiKautet unutsigialKudlugit inungit; ilinniavet, ânniasupvet ammalu katimmavet sanajaudlutik ikajugiamut ikajuttautiutillugit nunalinni. Sukkaitumik, ilangit Inuit pigiasinialdlutik Kimagailidlutik piusituKaminik inosimminik inikKainnagumalidlutik nunalinni nunaliuttausimajuni.

Ilangit uKumainnippausimajut sakKitsimata aullatitsiKattagiamik ilinniavinnut. Unuttut suguset utiKattadlutik ilinniavini Kuatsângajut. Atugunnagunnadlutik piusituKaminik ilisimajaminik, ubvalu uKâlaKatiKagunnagunnadlutik ilaminik, tamakkua aullasimajuvinet – ammalu kinguvângit suguset kingulliusimajut – piguKattasimavut Kaujimagunnadlutik Inuit piusituKanginnik.

[Takugit Ilagiagutik 1: AullatitauKattasimajut Ilinniavinnut Taggâni Canadamiut nâningani tagvani allaKutimmi ikajutsitaunitsanga tamanna anginitsamik uKâlautajuk].

Satusaigesimalinningit nunamik Ukiuttatumi, unuttut Inuit utittisimalikKut KaujimajatuKaminik ammalu KanuttogutiKaliaKidlutik piusituKanginnik sivungani inosimajut. Nunalinni uKausituKangit ilinniatauligivut nunalinni ilinniavini, ammalu utittisigiasualidlutik piusituKaminik sollu Kilautjanimmik, tutsiak, sananguak, Kajaliuk, ammalu Ukiuttatumi pinguaugset.

Inuit Takunnausingit

Unuttut Inuit piggasasuaKattavut uKumaisadlutik tamâginnik uKâlasongugiamik allasongugiamillu piusituKanginnik Inuit ilikKusinginni ammalu ullumi nunatsuami inogusiullutik. Tamanna piusiujuuk pivalliaugaluatillugu piusiumitsigasuattillugit Inuit Tapiriit Kanatami, ammalu takunnaugiamut pigumajadlatogaluak akKutiulluni sivuppiagiamik Inunnut. Inuit uKainnaKattamata, inungit pigunnangit, ammalu pigumangit, utigiamik piusiusimajunut. Kavamangata Nunavut maligatsangit *Inuit KaujimajatuKangit* (tukungâ uKattausok “Kaujimaunginnatut taimanganit Inunnut”) uKajuk sittutitsiutaugajattuk ullumiullutik inolittuni ammalu kavamani uKumaigijaujunik atullugit akuninitait Inuit illigijangit. Allatausimajut tamakkua illigijaujuillu atuinnaujut uvani gov.nu.ca/hr/site/beliefsystem.htm.

Adjigalangit Taggajât

- *The Annanacks*, René Bonnière, 1964, 29 min 12 s
- *Labrador North*, Roger Hart, 1973, 37 min 30 s
- *Between Two Worlds*, Barry Greenwald, 1990, 57 min 50 s
- *Martha of the North*, Marquise Lepage, 2008, 83 min
- *If the Weather Permits*, Elisapie Isaac, 2003, 27 min 51 s
- lqqaumavara.com

Malittaugialik/ApitsotauKattajut

- PiusituKait KaujimajaujutuKait sanipvataujutsauvat ilillugit nutânut KaujimajaujutuKanon? Ullumiullutuk, Kagitaujanik atuKattalimmata ammalu Kaningitumi nunalet âkKisuisimailmmata nutâmmaginnik piusiujuunik ilauKataugiamut nunatsuami. Kanuk, ilanginni piusiujuuni, piusituKait KaujimajaujutuKait kajusimavat ikajutsigiamik inunneng? KaujimajaujutuKait sivunganinitait tamânejutsauvat taitsumanelluteng? Ilinniajut isumatsasiukKulugit tamakkuninga apitsotinik ilautillugit ottotet piusituKani KaujimajaujutuKait Kaujimagettangit namminik ilikKusiminit ubvalu sivungani inosimajunit.
- Ilinnialutik illugusimmi, uKâlaKatigegiaKavut ullumi kiggatuttinik Kanuk pijutsaumangâta uKausigillugit. Ottotiugunnatut tagvani ilinniagatsami, takugunnaKugut piusiuKattajut sakKikattanigut atautsik katingajuk âkKisuigasualimmat piusigigialinginnik asiata katingajop Kaujimatsiangitaminik. UKâlautigillugit Kanuk piusiuKattamangâta namminik inuKutittini. Tamakkua atullugit uKâlautet isumatsasiugiamut Kanuk satusaigajammangâta nunanik ammalu sakKitsilutik Nunavut ammalu nunaKakKâsimajut sakKittillugit kavamani sakKitsimajangit nunalinni katingajet iliukKadlutik taggâni Kanuk pigiaKammangâta.

Isumagijaujut Ilagiagutet Ilumiutanut

- Kanuk taggajâk *If the Weather Permits* kamagillugu sivungani ammalu ullumi Inuit inosingit? Tagvani taggajâmmi piusiujuut âkKisutaugusigisimajanganillu atuttaumangânnik uKautauiningit adjigen-giningit?
- Kanuk uKautauiningit uppiguset ammalu kenaujaliugutet uKâlautaumangâta taggajâmmi *Labrador North*? Ilinniajut nâlattisillugit tamâginnik inuit apitsutautillugit sunalittâmmangâta, ammalu kiugusingit.

Isumagijaujut Pivalliagutet

- Takotimmata akungani Inuit ammalu Europeamiut sakKitsisimavut angijummagimmik asiangutitsinimmik piusituKanginnik Inuit inosinginni. Unuttut Inuit ikpiniaut tamakkuninga asianguniujunik tamâginni piujunik piungitunillu. Ilinniavimmi illugusimmelusi, takunnalugitsi Annanackunik, âkKisuigiallusi katimaninginnik Kanuk Inuit kajusijutsaumangâta nunalinni piusituKaminik pivalliagasuatillugit, ubvalu asiagut kuapamik sakKitsisigiaKavat anginitsautillilugu tautsekatagiamut kenaujaliunnikut. Sunait

Isumagijaujut Ilagiangugajattut Pivallianiujuuni

Illugusimmi, ilinniajut âkKisuittillugit allasimajunik ullumi inuit Kanuttogijanginnik (sollu suliatanik, ilinnianik, ajutsanik, piungitullijut, inositsiagittotitsigasuannimik kamannik, niKitsaKatsianginnik, kitsanik, imminiaKattajut). Ilinniajut tigusijsauvut atautsimik uKâlautitsaminik ammalu, atullutik Kagitaujamik ammalu uKausitsanginnik, uKautiKallutik: 1) pitjutigijanga piusiusimappat/piusiuppat Kanuttogijaudluni Canadami Ukiuttatumi; 2) Kanuk pitjtaujuk kamagijauninga Canadami Ukiuttatumi; ammalu 3) Kanuk pitjutigijanga kamagijaumammangât piusituKanginni Inuit nunalet. SakKisimajut allalugit uKausiliullutik, ubvalu uKausigillugu ilinniavimmi illugusimmi tunillugu.

Ilinniajut Kaujisattillugit asinginnik nunaKakKâsimajunik ilikKusingit uKumait-sasimalittut inuttâgiasitillugit ammalu ilikKusingit atausingutitaugiasimmata. Ottotet allataugajattut nakituinnak nunatsuamit. Ilinniajut sakKitsijsauvut allasimajunik siagunitanik nunaKakKâsimajut kingajingita takusimalittanginnik tagvani ullumi nunatsuami. Adjigemangâta kamagillugit Inuit ottotigillugit tamâni takutsaujut ilinniagatsami ammalu taggajânginni.

Isumagijaujut Ilagiagatsautillugit Atuatsigiamut

- Gillian Robinson (editor). 2008. *The Journals of Knud Rasmussen: A Sense of Memory and High-Definition Inuit Storytelling*. Montreal: Friesens.
- Peter Pitseolak and Dorothy Eber. 1993. *People from Our Side*. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Iqqaumavara website--information and stories about Inuit relocations through testimonials and film. lqqaumavara.com
- Truth and Reconciliation Commission of Canada. trc.ca/websites/trcinstitution/index.php?p=3

UKAUSITTAIT

Inuligijik – Kaujisattauningit inuit ammalu ilagengusimajut taimanganit, pitjutigillugit aulausingit, avatingit, inungit, uppigusingit ilikKusingillu.

Itsasuanitaligijik – Kaujisadluni ilinnianik sunavininnik, sollu piKutivinet, illuviningit, ammalu ilikKusinginni nunait, sivungani inosimajut pivallianingillu.

Avatimik kamatsianik – Inuktitut uKausik “avatinik kamatsianik,” uKautiKajuk pimmagiuningit atuKattanangit Inuit avatimminik ammalu nunatsuami inigijamini.

Canadamiut Nunamik Satusainingit – Nunamik Satusaijet kamadlutik atuttaunginnatunik angikategutuliugiamut atuttaugajattunik Canadami. Tamakkua satusainet sakKitsiKattavut Canadami NunaKakKâsimajut pivitsanginnik satusattausimangituniv sivungani angikategutausimajuni ubvalu idluatsaivitigut. Angikategutet satusattauKattavut akungani NunaKakKâsimajut katingajet, Canadami ammalu prâvinsimi ubvalu nunalinni.

NunaKakKâsimajut Inuit Canadami – Canadami, NunaKakKâsimajut Inuit ukuanguvut First Nations Allait, Inuit ammalu Metis Allangajuit. Tamakkua katingajet taimanganit ilauKatauvut sakKijâgettuni Canadami sivunganinit inuttâniakKâtinnagit.

Inuit – Inuktitut tukiKavuk “inuit”. Inuit uKausiuvuk unuttonegâtsidluni; atausik “Inuk.” Inuit uKausiuvuk atuttauKattajuk tukunganik nunaKakKâsimajut inuit inilet Ukiuttatumi avittusimajuni karâllini, Canada, ammalu United States.

Inuit KaujimajatuKangit – Inuktitut uKausik “akunialunit Kaujimajangit Inuit.” 1998-mi, kavamanga Nunavut suliaKaKatiKalauttuk Inuit inutuKanginnik ulinnaigiamut âktanik Inuit illigijanginnik ikajutsigunnat tagvani malittaualimmi piusituKait ilillugit ullumi piusiullittuni.

Inuktitut – ilitagijaujuk uKausituKanga Nunavut ammalu Northwest Territories, UKausiummijuk atuttauKattajuk uKautiKadlutik unuttuniv avittusimajuni uKausituKanik atuttauKattajut ilonnâni Northwest Territories, Nunavut, Nunavik ammalu Nunatsiavut.

Inuvialuit Satusasimajangit Avittusimajut – Ilanga sitamat Inuit avittusimajut Canadami, angigganga Inuvialuit inuit Canadami kangiani Ukiuttatumi. Angnigijauumajut Canadamiut kavamanganut 1984-mi.

Netsilik Inuit – taijaummijut Natsilimmiut, Inuit katingajut iniKadlutik kajusijumik Canadamiut Ukiuttatumi, taggânit Hudson Bay Nunalingit Nuna-vuttimi. Natsilik Inuit piusituKamigut tatiKasimavut puijinik niKitsagidlugu, taimaimmat taigusilet Natsilik Inuit, tukungâ, “inuit puijini.”

Netsilik Inuit – Silatsualimâmi Taggajâliuttet AngajukKauKatigengit Canadami âkKisuisimajut unuttuniv taggajâni taijaujut *Natsilik* Inuit adjiliuttaumajut 1963-mi 1965-mut. Tâkkua taggajât takutitsivuk sulijumik piusituKanginnik Inuit inosingit sivungani Europeammiut tikikKâtinnagit. Natsilik Inuit Pelly Baymiut avittusimajuni Canadamiut Ukiuttatungani akuniut inosimavut aviukKasimadlutik asinginnit inunnit ammalu tatiKadlutik ilonnâgut nunamik ammalu namminik ilisimajaminik inogasuagiamik kamatsianikkut Ukiuttatumi jâringinni.

Nunatsiavut – Ilanga sitamat Inuit Nunangit Canadami, ilonnâni taggâni nunalinni Labradorimi. kavamanga Nunatsiavut pigiasittaulauttuk 2005-mi. Inuktitut, tukungâ “nunatsiavavut”.

Nunavik – Ilanga sitamat Inuit Nunangit Canadami, taggânenippâk pingajua prâvinsingani Quebec, Canada. Inuktitut tukilik “nunavik.”

Nunavut – Ilanga sitamat Inuit Nunangit Canadami, ammalu Inuktitut “nunavut”. Anginippâk ammalu nutângunippauidluni Canadami, ammalu avisimadluni Northwest Territoriesinit 1999-minit.

UKallugit PiusituKait – uKausitigut pisimajut ilikKusinit siagunitaniv kinguvâgenit. Tamakkua misitjet, ukauaset ubvalu unikkauset ilutsitâKattavut unikkausitigut, siagunitait, tutsiaguset, ubvalu ingitânnikuk, ammalu pigunnasittisidlutik ilikKusinit siammatitsigiamut KaujimajaujutuKanik allangimagidlugit.

Kanuttogunnanik – Inuktitut uKausik “atugunnanik sittutitsigiamut uKumailutanik,” ammalu takutitsigiamut sungiutijaugunnatuniv ammalu atuttaunginnatuniv kiugasuagiamut tuavittumik asianguvallianinganik nunatsuak.

AullatitauKattasimajut Ilinniavinut – AullatitauKattasimajut ilinniavinut kavamak akiletilugu, ammalu ilonnâgut aulataudlutik katimmavinnut, ilinniavet âkKisuttausimavut ilaugiaKattinagit angajukKângit ilinniattillugit, ilikKusitigut, ammalu uppinikkut pivalliatuuningit NunaKakKâsimajut suguset. Ununnisait 150,000 First Nations Allait, Metis Allangajuit, ammalu Inuit suguset ilijauKattasimavut aullatitaudlutik ilinniavinut angajukKânginnik sunaKutiKangimagidlutik. Unuttut aullautijautillugit angigganginnit ilanginnit, uKâlakKujagatik uKausituKaminik ammalu atugiaKagatik namminik ilikKusiminik.

Angakkuk – inuk piusituKamigut atugunnatuk nunatsuami angakkunik, piusilik nalauttaisok mamitsigunnadlunilu.

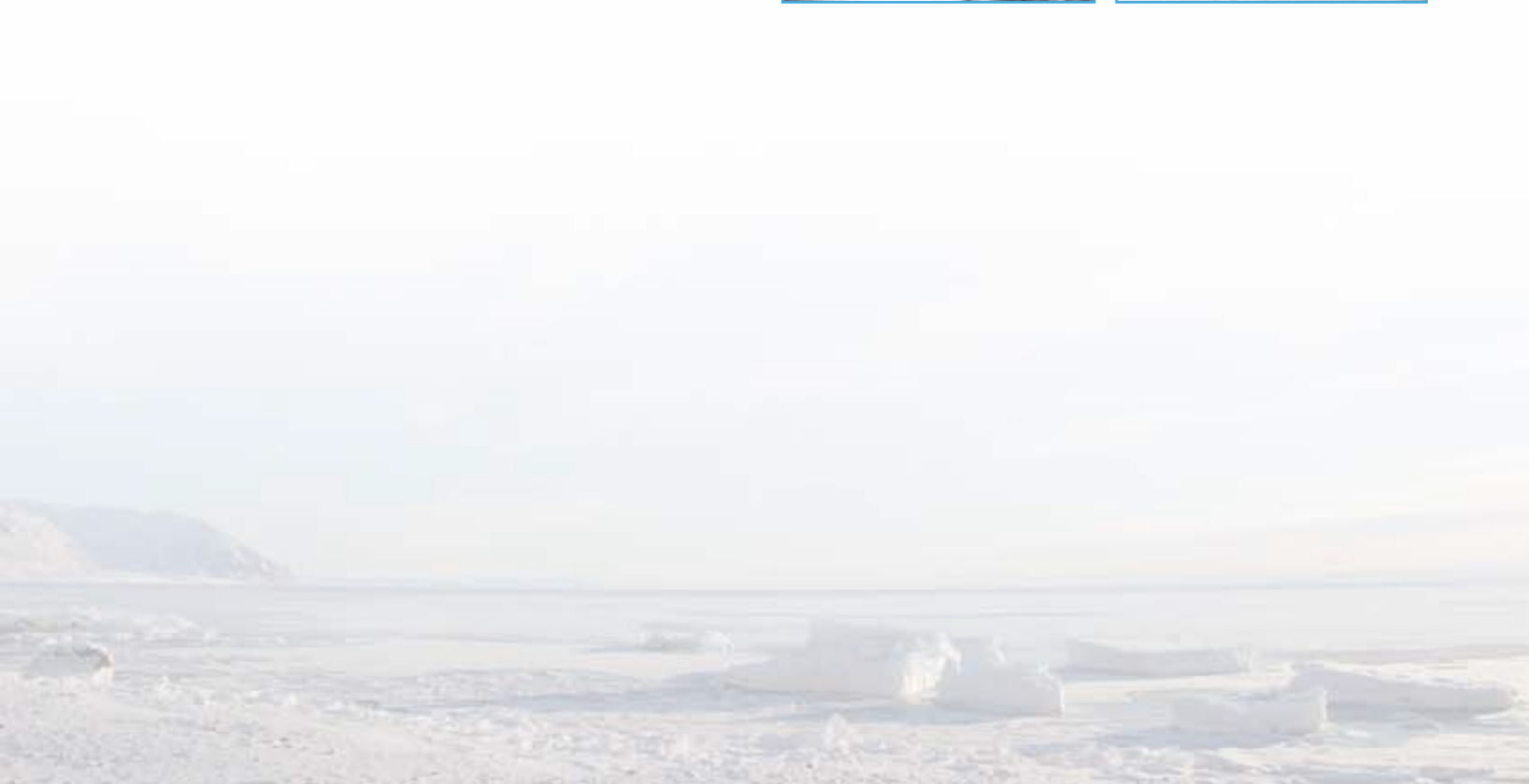
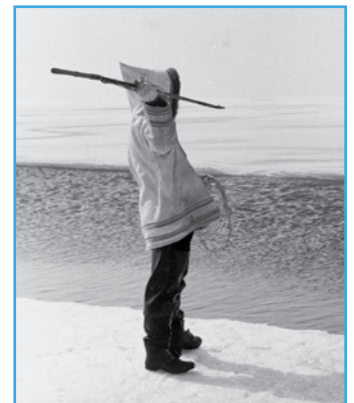
Tuktu – Nunatsualimâmi Taggajâliuttet AngajukKauKatigengit Canadami sanasimavut taggajâmmik taijamik *Tuktu* taggajâliuttausimajuk 1967-mi 1968-mut. Tâkkua takunnagatsait ikKaumallugit Tuktu, unikkausigijaujuk inutuKak, ikKaumajuk piusituKanginnik Inuit piusivininginni sugusiudlutik. Tuktu âkKisuttausimajuk adjiliugitillugit Natsilik Inuit Pelly Baymit.

Tunet (ubvalu Dorset IlikKusingit)– Dorset inuit sakKisimavut Alasakamit 2,500 jâriusimajuni Kângisimajuni, tuavittumik siammadlutik kangianut Ukiuttatuk, Nunavut, ammalu satjugianganut karâllet ammalu Labrador. kisiani 1,000 jâriusimalittuni, Tunet iniKajutuanguusimavut ilonnâni Ukiuttatumi Canadami.

Thule IlikKusingit – Thule kinguvânguvut ilonnainut ullumi Inolittunut, siammasimadlutik kitânut Alaskamit taitsumani 1250 AD. Ininganodlutik pigianningani Tuniusimajunik (Dorset ilikKusingit) sivungani iniKasimajut avittusimajuni.

Unikkausivut – Inuktitut “atukatigennik unikkausittinik” 2011-mi Silatsualimâmi Taggajâliuttet AngajukKauKatigengit Canadami, ilauKatautillugit Inuit Relations Directorate NunaKakKâsimajunik kamaKattajut ammalu Taggâni Pivalliajuit Canadami, kavamanga Nunavut (SuliaKapvinga Ilinnianimmut), ammalu ikajutsitaudlutik Inuit katutjiKatigenginnut, sakKisitsisimavut *Unikkausivut: Atukatigennik Unikkausittinik SakKititaumajuk* KaujimakKulugit Inuit ilik-Kusinginnik atullugit NFB piuliukKasimajangit ikajuttingitalu. SakKititaumajuk ilauttisivuk idlivinik 24 taggajânik ilauttitautillugit ilonnatik sitamat Canadamiut Inuit avittusimajut (Nunatsiavut, Nunavik, Nunavut ammalu Inuvialuit) ammalu taggajât takujausot Kagitaujattigut ammalu akiKangitut takugiangit ukutigonak nfb.ca/unikkausivut.

Umiattutet – Kaujimajaummijut Norsemen, pisimajut Denmark, Norway ammalu Sweden. Kaujiasattiusimajut, unatattet, niuvittet, ammalu tilliguit iniKasimajut ilanginni Europe, Asia ammalu Taggâni Atlantic Kikittanginni taitsumani 8th ammalu 12th jâriusimajuni.

NAKUMMEGUTET

Tamanna suliatsak kajusigunnalaungituk kisiani ikajuttauluta, Kaujimajunut ikajunningitigullu unuttut ikajuttiget, ilinniavimmi ilisimatsiajut ammalu suliatsatigit sivukkatattet. NakutsamagikKugut uppigusummata taimait-tunik pimmagiujunik sakKititaujunik, ammalu suliaKappâsimaningit ilauKa-tautsiadlutilu.

Inunnut Ilingajunik Aulatsijet – NunaKakKâsimajunik kamajet Taggânilu Pivallianingit Canadami

kavamangani Nunavut

Kathy Okpik, *Tullia Minister kavamangani Nunavut*

kavamangani Nunatsiavut

Dave Lough, *Tullia Minister*
Rita Andersen, *uKatti*

Nunavut SuliaKapvingani Ilinnianimmut

John MacDonald, *Ikajuttinga Tullia Minister*
Cathy McGregor, *AulatsijiuKattasimajuk Ilisautiliupvimi*

Northwest Territories SuliaKapvinga Ilinnianimmut, IlikKusinut Suliatsanullu

John Stewart, *Taggâni Ilinniajunik Aulatsiji*

Kitikmeot Siagunitanik Aulatsivinga

Brendan Griebel, *AngajukKaunet Aulatsijinga*
Pamela Gross, *Suliatsanik Aulatsijik*
Trisha Angnasiak Ogina, *Suliatsanik Aulatsijik*

Legacy of Hope Foundation

Trina Cooper-Bolam, *AngajukKaunet Aulatsijinga*

Amaujaq Silatsualimâmi SuliaKapvinga Inuit Ilinniatitauningit

Peter Geikie, *Aulatsijik*

Avataq IlikKusinik SuliaKapvinga

Sylvi Côté Chew, *Piulimajaujunik atuagatsanillu*

Silatsualimâmi katimajingit Canadami

Kristine Collins, *Aulatsiji, Ilinnianimmut*
Julie Hugué, *Sivukkatattinga, SuliaKapvimi Suliatsanik*
Jessie Curell, *Sivukkatattik SuliaKajunik Ilinnianimmulu UKautjigijajik*
Sophie Quevillon, *Aulatsijik, Ilinnianimmut Ilisautinik*
Anne Koizumi, *Ilinnianimmut UKautjigijajik*
Lindsay Wright, *Ilinnianimmut Aulatsijivinik*
Brigitte Sénéchal, *Suliatsanik Aulatsijik, SuliaKapvimi Suliatsanik*

Pimmagittumik nakummetaujut Eelee Higgins, Marilyn Maychak ammalu Nicole Wutke, *Inuit UKautjigijajinga*.

ILAGIAGUTET

ILAGIAGUTIK 1: SIAGUNITAIT, ATTUTAUNET AMMALU PIUSIUSIMAJUT AULLATITAU KATTASIMAJUNUT ILINNIAVINUT

Una naillititausimajuk siagunitait ammalu attutaumajut aullatitau Kattasi-majunut ilinniavinut Canadami adjigengitut sakKismajut allasimajut nag-vâtausimajut 100 Jâriusimajuni Asiusimaningit Ilinniatsijet Maligialingit sakKittitaumajut Attutausimajut Kanuttogidlugit katutjiKatiget, ammalu allasimajut pisimajut Prince of Wales Taggâni Siagunitaligijet SuliaKapvinganit ammalu Sulijumik IkKaumannilu kamajet Canadami. Atusimajut angittausimadlutik Piusiusimajut Kanuttogiamut Tungavinganit, ammalu SuliaKapvinganit Ilinnianimmut Northwest Territories ammalu Nunavummit.

CANADAMI ILUMIUTANGIT AULLATITAU KATTASIMAJUT ILINNIAVINUT

Sivungani AullatitaukKâtinnagit Ilinniavinut

NunaKakKâsimajut inuit namminimminik uKausiKainnalauttut, siagunitanik, ilikKusinik, uppigusinik, ammalu Kaujimajaminik, illinattunillu. Akulligenik ilinniatsigutikadlutik, Kaut tamât pivallianiujuunik kamaKattadlutik ilinniatsisigiamut NunaKakKâsimajut sugusinginnik inosuttunillu. Suguset ilinniataulaukKugut Kanuk inotsiagiamik, ammalu Kanuk ikajutsigunnam-angâmmik nunalinni inogasuagiamut. Jârikittoningit, suguset ilauKatausimavut inosinginni ammalu inogasuagiamik nunalinni. NunaKakKâsimajut ilinniataulauKattavut ilauttitautillugit tamâginnut uppinimmut ammalu Kaut tamât inosini.

AngiKatigegutet Inuttâvallianillu

Sivungani ammalu pivalliataningit aullatitsiKattagiamut ilinniavinut Canadami, NunaKakKâsimajut inuit unuttunik nunaliKalaukKut nunanik North-West Territories (ilautillugit taggâni Quebec ammalu Ontario, ilonnatik Manitobami, ilonnanginni Saskatchewan, siKingani Alberta, ammalu ilangit Northwest Territories ammalu Nunavut). Pigianninganinit 19th jâringinni sivumullu, tâkkua nunalet inigijaugumadlallauKut Canadami tikiyajajunut ammalu federal maligatsaliujinginnut, Kinijasimajut angijunik aullaivitsaugajattunik kitâni Canadamiut niuvigvinginni, pigutsailutik ivitsukanik aullaigatsanik, ammalu pitaKattisillutik akKutinik nunakkogutittigut Pacific-imut. Taimaigaluattillugu, idluatsaivitigut pitâgiaKasimavut Idluatsaivimmit kamagiamut NunaKakKâsimajut taigusinganik nunami. First Nations allait sivukkatattet ilauliaKisimavut ilingajunik attuttaunginnatunil ilageni ilauttilugit nunamik atuKatigennik ilageni ammalu kuapanik, ilinnianimmi. Kavamami maligatsait ammalu attuttauKattajut kamagilualidlugit unutsitsisigiamut sungiutisaigiamut, petsigumadlutik nallituinnanginnik First Nations allait maligatsatigut Kanuttogijanginnik nunami, ikillitiginginnadlutik ammalu Kujanâtsidlutik kavamait namminik angiKatigegutinginnik.

SakKittitausimaningit Aullatitsigiamut Ilinniavinut Piusiujut

1844-mi Bagot kamajingit sakKittisisimavut ilanganik pigianningani allaKut-
tinik uKautjigagutininik ilinnianimmut atausingutitsiKujidlutik Allani. Kamajet sakKittisisimavut attuttauliaKigatsanik piusiujunik initsanginnik tujummiuviul-
lutik ilinniaviliasimajunut inikallutik Kaningitunik angajukKâminit.

The *Nicholas Flood Davin Report* 1879-mi uKajut “sanavet ilinniavet attut-
taugajakKut maligatsaKallutik Kaujimajaujuunik ‘ulugianattunut inunnut’.”
Sanasimajanga taitsumani, Davin sakKittisisimavuk Kaujitsiutimmini
isumagijaminik piusimmini, ukua “Allait ilikKusingit” nâmmagingjausimajut
uKausitigut, Allait inotsiangimmata, ammalu tugâgutiKadlutik ilinniagialet
asiujittitautillutik Allaunimminik sugusiullutik.

Taitsumani 1883-mi, Sir John A. Macdonald, taitsumani Canadami Angajuk-
Kâsuangusimajuk ammalu Ministeriudluni Inuligijinni, nottisisimavuk kava-
maligijiminik pitsatunittâdlugit sakKittisigiamut pingasunik aullatitausimajut
ilinniavitsanginnik ilingajunik NunaKakKâsimajunut sugusint Canadamiut
kangani. UKagami pannaigutimminik, SuliaKattet Ministeringa Hector Lan-
gevin uKautjisisimajuk Illusuanganik katimajet, “Ilinniatsisigiamut atausingutillugit Euro-
Canadamiullu ilinniattillugit adjigengitunik ilisimagialinginnik. Ilagiadlugit
tâkkua ilinniavet, federal kavamanga ammalu katimmavet aulatsiKattalau-
givit ullotillugu ilinniavinik nanituinnak Canadami. Nallingillonet ilinniavet
puttunitsanik ilinniatsisigunnalaungitut ilinniajuunik.

Piguvaliajuk “UKumaittuk”

50 jâriusimajuni, aullatitadlutik ilinniavet unutsimaginiadlutik. 1931-mi
kavamak kenaujaKattisinalidluni 80 ilinniavinik katidlugit ilauttitautillugit
17,000 ilinniajut.

1920-mi, Duncan Campbell Scott, kavamaligiji aulatsijik Canadami Allait
Maligatsanginnik, âkKisuigiallaniadluni *Allait PikKujanganik* ilauKatau-
giaKanigâdlugit aullatitautillutik ilinniavinut ilonnatik NunaKakKâsimajut su-
guset jârillet 7-mit 15-mut. Scott katitsuisimaniadluni kavamami piusiujunik
uKadluni, “pejaukKujivunga Allait uKumailutanginnik. [...] Tugâvugut kaj-
usigiamik atautsimillonet allaKagunnaitillugu Canadami sungiusimangitu-
mik timiujunut kavamami, ammalu Allait apitsotaugunnaitillugit, ammalu
Allait SuliaKapviKagatik.

Aulatsigiamut kenaujanik sivullipautijaunialidluni Kanuttogijaudluni federal kavamanganut. 1892-mi, Ottawa KanuttogutiKaniialidluni kenaujanik nottisiamajamik kenaujaKattisigiamik atâni katimmavingita akilidlugit âk-Kisuidlutik atunit ilinniajunut. Tâtsamani kenaujami, ilinniavini aulatsivilaget nigugijaulauttut akilittauKattalutik aulatsinimminut, akilusiangit, ammalu sunait akiligialet. Tamanna pusiujuk pitaKattisilaummijuk katimavinnik atugatsanginnik akiniagutittidlugit tigulagiamut ottugautinik, ammalu ilauttisigunnaulutik pijaugialet kamagillugit kititangit ilinniajuut, inositsiagittongikaluappata ubvalu ânniagalualppata kalallutik. Katimmavet tatiKaniialidlutik angijummagimmik ilinniajut taijaujumik Kaujimajaudluni "Kaut tamât pusiujut," jârikKutunitsait ilinniajut ullop agvangani ilinniavini ullukut suliaKatitauKattatillugit. Tamanna pusiuisimajuk ilisimatsianiammata Kanuk pigiamik ilinniallutik.

Pisimajut "PiusiumikKulugit" ammalu Uppituguttilugit

kavamami katimmavimmilu aulatsijet uKainnaKattasimajut pusiKaglialet aullatitausimajut ilinniavinut piusiumikKulugit ammalu Uppituguttilugit NunaKakKâsimajut suguset. Taimaittunik attutautitauligamik Kanuttogijaujunik ablasângutidlugit pinniagutiujut NunaKakKâsimajut ilikKusinginnik, uKausinginnik, uppigusinginnik, ammalu atuKattajanginnik. Aullatitausimajut ilinniavinut takutsaulauttut pigumaluaKattaningit nunalinni ullukut ilinniagamik avittitausimagamik angajukKânginnit, KunaKattadlutik piungisadlullu ilikKusingit asiangutitaulimmata.

Pigiasidlutik 1883-mi sivunganullu, Canadamiut kavamanga ikajuttumagilauk-Kuk aullatitsigiamut ilinniavinut pusiujunik, katimmavet kamagiaKatillugit Kaut tamât aulatauningit ilinniavet. Ilonnatik 19th jâringinni misiunet uppisimajut piggasuagiamik sangutitsilutik NunaKakKâsimajunik inunnik Uppinimmut ilangautillugu nunatsualimâmi piggasuattaujuk piulijaunitsangit timingit.

Maggok attutauluasimajok misiunet katutjiKatigenginni ilauttisidlutik aulatsisigiamut ilinniavinut Canadami 19th jâringinni Roman Catholic kotingualet Uppijut Marymut ammalu katimmavinga Misiunet Englandimi (taijaujut Anglican katimmavinga). Unutsiniadlutik ilinniavet ammalu asiujilidlutik piusiminik, tâvatuak Roman Catholic kotingualet katimmavinga aulatsisimajuk ilonnanginnik ilinniavini, United katimmavinga aulatsitillugu 15 percentinganik, ammalu Presbyterian katimmavinga aulatsitillugu 2 ubvalu 3 percentinginnik ilinniavet.

Pilukâttaunet ammalu AulatsiKatigejunut Attutausimanik

Aullatitsigumangituit sugusimminik ilinniavinut sakKiviusimavut ânnititadlutik angajukKângit, allât pannanaittadlutik. Unuttut NunaKakKâsimajut suguset tigujaudlutik pikKotaunnikut pejaudlutik angigganginnit, avittitadlutik angajukKânginnit Kaningituliagutidlugit. Asingit ilauKataujut aulatausimavini ilinniavini Kanitanginni nunalet takugiaKaKattalaungitut ilaminik silatinginni inigijangita pulâgiattaugiamik.

Unuttut sakKisimavut Kanimmaset, kânnet, ammalu ninniugautinik takujausimavuk kavamaligijinut pigianninginni 1897, Inuligijet angajukKânga kiggatuttik, Dr. P.H. Bryce, uKasimajuk tuKuKattasimajut ilinniaviliasimajut suguset kititangit 15-mit 24 percentimut ammalu unutsitillugit 42 percentimik NunaKakKâsimajut angigganginni Kanimalidlutik angiggatitauKattadlutik tuKugiatutillugit. Ilanginni ilinniavini, Bryce nagvâsimajuk tuKutisimajunik puttusummagiusimavut.

Ilangit ilinniaviliasimajut uKaKattagaluattilugit piujumik pijausimanimminik aulatausimadlutik ilinniavinut ammalu ilinniasiasimadlutik, ilinniasimaningit taikunani ilinniavini pukkitummagilaukKut NunaKakKâsimangitunit ilinniavinut. 1930-mi, ottotigillugu, kisimi pingasut 100 NunaKakKâsimajut ilinniajunut pigunnasimavut Kângellutik grade 6, ammalu ikittut pigunnasimavut atuinnaugiamik inosiminik ilinniagegutik, iniKagiamik nunagijamini ubvalu asiagut.

Nâlittilugit 1950, malillugit Inuligijet Kaujisasimaningit, ununnisat 40 percentimut ilinniatitsijet suliaKattingit ilisimatsiasimangilat ilinniatitsigiamik. UKangilagut Kaujimausingit piujosimanginginnik, ubvalu suliaKattat ilonnatik piungitosimaningit, Unuttut piujut ammalu kamatsiajut inuit suliaKasimavut iluani ilinniavini.

NunaKakKâsimajut suguset avittitausimalaummata angajukKânginnit akuninut, ilinniatitausimangit Kaujimagamik ammalu ilinnialugit Kanuk KangajukKângulluni ilisimagalinginnik. Pejausimaningit suguset angigganginnit ammalu atukKujausimangilat uKausituKaminik ilikKusiminillu.

Kaujisimajangit ilangita aullatitauKattasimajut ilinniavinut pilukâttat-Kattasimajut ilinniasimavut aullasimadlutik ilinniavinut pilukâttaunimmik ammalu taimainialidlutik ilageligamik uKumaitsalidlutik – attutauKattajuk pilukânnik tuktsititsisavuk immigojuut uKumaitsasimaningit attutauKadlutik uKumaittukodlutik ammalu taimainialidlutik asiminik piluattumik sugusimminik. Suguset Kaujiniattilugit namminik uKumaitsaligamik.

Métis Allangajuit Kaujisimajangit

Sivungani 1800, ikittuit pivitsausimavut Europeamiut ilinniatitsitillugit atuinauningit Métis Allangajunik ilinniatitsigiamik. AngiKatigegutet allasimangilat ilinniatitsigiamik tâkkuninga sugusini, taijausimajut "allangajuit." Kisiani Northwest Half-breed Namminiuttausimavut Inuit Kaujisattatillugit 1885-mi federal kavamanga uKausiKammat pitjutigidlugit Métis Allangajuit ilinni-anitsangit. Catholic katimmavinga kotingualet, akuninit sakKijâlittilugit Métis akungani, ilinniatitsigiasiniadlutik Métis Allangajunik sugusini Red Riverimi Manitobami 1800-ni. IlauKataugiamut aullatitauvini ilinniavini, NunaKakKâsimajut uKausiminik atugiaKalaungitut, sakKititsiniadluni asiulinninginnik Métis Allangajuit ilikKusinginnik. Aullatitauvet Ilinniavet attuiniKasimammagik-Kut Métis Allangajuit nunaliginnik, Kimainnatautadlutik uKâlautaulim-mata piusivinet aullatitauKattasimajunik ilinniavinut Canadami.

Matuttauninga Piusiusimajuk

AullatitauKattasimajut ilinniavinut piusingit, ullumi tukungit uKautaulikKut federal kavamanganut, unuttigisimavut 132 ilinniavet aulatsisimajut ilonnâni Canadami akunganinit 1831 ammalu 1996. Tâna tukungi akiniagutau-Kattajuk ammalu ilauttisigutuk inojunik sulilauKattasimajunik prâvinsimi aulataujuni ilinniavini, ammalu tujumiuvinu ammalu ullukut ilinniavini. 1940-ni, katalinninga aullatitsigiamut ilinniavinut takutsaulilaukKuk.

Federal kavamanga nungutitsigumanialidluni aullatitaulutik ilinniavini, ammalu nottilugit First Nations Allait ilinniatitaulutillugit prâvinsini. katim-mavet ilauKatauningit ikillititadlutik angijummagimmik 1969-mi, federal kavamanga tigusimmat aulatsigiamik ilonnanginnik aullatitaulutik ilinnia-viuKattajunik SiKingani. Jâriusimajuni, kavamak matutsiniattillugu ilonnanginnik ilinniavini.

Taitsumani 1970-ni, Kinugammata Silatsualimāmi Allanut katutjiKatiget, federal kavamanga kamasimalilauttut pusiujunik nottisigiamik ilinniatisigiamut aulatsigutini aitillugit NunaKakKāsimajunut inunnut. kingullipāk federallinut aulatausimajuk aullatitsiviuKattajuk ilinniavik matusimalilauttut 1996-mi.

TAGGĀNI ILUMIUTANGIT AULLATITAUDLUTIK ILINNI AVIUKATTASIMAJUT

Siagolimmat SakKititausimajuk Aullatitaudlutik IlinniaviliattitauKattasimajut

Canadamiut kavamangata maligatsanga atausingutitsigiamut NunaKakKāsimajunik inunnik atuttaulaungituk iluingailuni pusiujumi. Taggāni, pigumajaungituappat NunaKakKāsimajuni nunani, federal maligatsanga upalungalangalaujuvuk kenaujatsanik ilauKatausimajunik angikategutini. Aullatitaudlutik ilinniaviliattitauKattasimajut KaujisikmalaukKut taggāni aviukKatausonguninginnik magguilingatillugit: *misiuninut kamagijaumajut, nājisimajut* KikKanginnini 1950, ammalu *ullumiulittuk*, angikategutausimajuk federal kavamanganut, ammalu taitsumanitsainak 1950-ni.

Misiunet Piusigisimajangit

Misiunet piusinginni, aullatitauKattasimajut ilinniavet maligatsaKalaukKut Yukonimi ammalu Mackenzie Valley North West Territoriesini, sitjangit James Bay Quebecimi, ammalu Labrador. kotingualet misiuningita ilinniavingit matuittillugit Fort Providenceimi 1867-mi, Fort Resoltuin 1903-mi, Fort Smith 1915-mi, ammalu Fort Simpson 1918-mi. Aullatitauvpvet ilinniavet sakKititaulaungitut kitāni avittusimajuni ullumiulittuk Nunavut taitsumani. IlinniaviliattitauKattasimajut KikKani akungani Anglican ammalu kotingualet misiuninginni NunaKakKāsimajunut nottidlugit Northwest Territoriesinut. Iisautingit kamagijauluattillugit katimmavinnut, ammalu maligatsaKadlutik uppinimmik ilinniatisigiamut, maggonik ilinniatisiKattadlutik atuatsinimmik ammalu kititsinimmik.

1913-mi, federal Kaujisattinga H. B. Bury pingigautiKalauttut ilinniajuut aullaKattasimajut ilinniavinut pitaKatsiagatik inosimminik Kallunāliat ubvalu angiggamini nunagijamini. AngajukKāt atātatsiakungillu nāmmasigilauttut aulatsigunnaasimanginaminik ilinniajuunik ilisimatsiatinnagit Kanuk inogiamik nunami. Unuttut ilinniajut kangusotiKanalidlutik angiggaminik nunalinnik.

Mānnaujuk, ilauKataunitsangit ikittumagiulaukKut. Avittusimajuni, 2,000 ilinniavimmi-jārilet suguset, 59-natuinnait ilinniasimavut Sacred Heart Ilinniavingani Fort Providencemi 1918-mi. Ilonnanginnut ilinniajunut, ilinnianingit nājiKattasimavut sitamanit ubvalu tallimanut jārinut.

Ullumiulittut Piuset

1948-mi, ilonnagalatik NunaKakKāsimajut suguset Taggāni ilinniaviliattitaulaungunnaiKut akulaittumik. NWT-mi, 200 300-nit ilinniajut aullatitaudlutik ilinniavini pigianninganejunik ilinniasimavut ubvalu kingullianik gradeKadlutik. SakKitaummat suliaKapvik Taggāni Inuligijet ammalu Silatsualimāmi Ilinniagutitsait 1953-mi takutitsilaukKut pigianningnai nājitillugit kajusijumik misiunet aulatsiningit ilinniavini taggāni. Taitsumani, adjigengitumik piusiKalaukKut ilinniatisigiamut ikajotini. Federal kavamangata tugāgutini ilinniatisigiamik sugusini taggāni pivitsaKattilidlugit ilinniaviliagiamut

1968-mi. Piusigigumajangit Taggāni Inuligijet siammaniadlutik aullatitaudlutik ilinniavini taggāni tigujausimavut Inuligijinut pigiasittisidlutik nukKati-giangit siKingani Canadami. AullatitauvpviuKattasimajut ilinniavet siammasimaningit taggāni ikajuttiKasimavut ilijausinik pivalligiamik ammalu isumagijaujunik, ammalu unatattuit sakKijālitillugit.

Siammasimaningit aullatitauvpviuKattasimajut ilinniavet taggāni tigujaulauttut Kaujimattitaungimagittillugit NunaKakKāsimajut inuit. kavamalgijet sanagiallagumasimangitut adjinginnik katimmavini aulataukattajunik aullatitaudlutik ilinniaviliattitauKattajunik Taggāni. katimmavini akiniajut, tai-maigaluattillugu, magguilingasimajut uppivingit aullatitauKattajut ilinniavet akikinnisautillugit, pigiasidlutik Kimainnaigiamik pannaigutini tatigijauKattajut kavamait aulatsiningit nunalinni ilinniavini.

1954-mit 1964-mut, federal kavamanga matuitsiniadluni unuttunik angijunik ullukut ilinniavini, atuttaugatsanik pitaKattitautillugit, Northwest Territoriesini.:

- Chesterfield Inlet – Sir Joseph Bernier School ammalu Turquetil Hall (kotingualet) angmatillugit 1954-mi.
- Yellowknife – Sir John Franklin School ammalu Akaitcho Hall (uppitunut aulatauttinagit) angmatillugit 1958-mi.
- Inuvik – Grollier Hall (kotingualet) ammalu Stringer Hall (Anglican) angmatillugit 1959-mi.
- Fort Simpson – Lapointe Hall (kotingualet) ammalu Bompas Hall (Anglican) angmatillugit 1960-mi.
- Ilagiallugit, federal kavamanga angmaisimajuk Churchill Vocational Centre (uppitunut aulatauttinagit), ilisiapvik ilinniavik Inunnut Churchill, Manitoba-mi 1964-mi.

Ilonnagalatik ilinniajut ilauKataujut tākkununga ilinniavinut inikattitaulauttut nutānik kavamanut sanajaumajunik tujummiuvini. Tākkua tujummiuvet aulatautillugit Anglican ammalu Catholic kotingualet katimmavinginnut. MagguilingaKattalauttut tujummiuvet, ubvalu magguilingajut iluani tujummiuviup – atautsik Anglican ammalu atautsik Catholic kotingualet – atunit nunalinni.

Asingit Tujummiuvet

Akuniungituk ottugattauKātillugit tupet tujummiuvet 1951-mi, Coppermine Tupingit Tujummiuvet angmaniattillugit 1955-mi ullumi taijaulittuk Kugluktuk, Nunavut. Ilinniajuut inikaKattadlutik Kijunik Kanalinnik tupinik, ammalu ilauKattadlutik federallinut kenaujaKattitaujunut ullukut ilinniavinut Copperminemi. Tujummiuvet aulatautillugit tallimani takKini jārimi, ammalu inuKasongudlutik 20-nit 30-nut ilinniajuunik. 1959-mi tujummiuvet matuniadlutik, ammalu ilonnagalatik ilinniajut nottitauniadlutik Inuvimmut.

Unuttut mikinitsait inigijaugunnatut, taijaulaulauttut “inigijaugunnatut” sakKititauniadlutik Kanitanginni nunalet Northwest Territoriesini ammalu taggāni Quebec. Inigijaugunnatuni, suguset inikaKalaukKut ilaKadlutik Inunnik inummaginnik, ilagenguluaKattadlutik. Tākkua ilonnatiungituk ingiggaKattalaukKut jāri tamāt, ilonnagalatik matulauttut nāninginni 1960-tet.

Attutausimajut Ilaget Nunaellu

1956-mit 1963-mut, unutsimagilaukKut kititangit ilinniavilijaut tamâginni aullatitauvini ammalu ullukut ilinniavini. Unuttuni nunalinni, tikiajammata kavamaît aktasiangit tingijot ubvalu umiat pigiasutauniadlutik uKumait-sanimmik takunnanimmik angajukKânginnut atsunaigiaKaligamik Kitungaminik, aullautijaulittunik ilinniavinut.

Adjulugatik misiuninut, unuttuit ilinniasimajut uKâlagiamik NunaKakKâsimajut uKausinginnik, ununningit nutât inniatitsijet pisimavut SiKinganit, uKâlagunngitut NunaKakKâsimajut ukausinginnik, ammalu ilinniasimagatik atautsituinnaik ubvalu maggonik ullonik sungiutisagiamik inikKasongugamik Taggâni. Ikittuit tamâneKattalaukKut ununisaungitunik maggonit jârennit. Ilinniatitsijingititut, ilisautingit pisimadlutik SiKinganit ilonnagalatik ilinniavet atutillugit Albertaamiut, Manitoba, ubvalu Ontario ilisautinginnik. Unuttunut ilinniajunut, ilinnianik uKumaittolaukKut, nâmasiagatik, ammalu ajunnatodlutik.

Ilinniaujut ilauKattagaluattilugit ilinniavini tausindigiallatâni kilometresini angigganginnit. Sungiunnalaungilak Inuit suguset taggamiut Quebecimit aullagiaKalimmata ingiggalutik akuniunitsak wogimit nunakkogutikkut ubvalu tingijokkut ilinniaviliallutik Yellowknifemut Northwest Territoriesini. Ilangani, nallingillonet angajukKângit ubvalu suguset Kaujimalaungitut namungalimmangâmmik.

1990-ni, ilinniaviliattitauKattasimajut uKâlauiKagiasinialidlutik pilukâtauKattasimanimmik unuttuni aullatitaulutik ilinniavini. Ilonnatik suliaKattasimajut Coudert Hall-imi Yukon-imi, Lower Post taggâni British Columbia, ammalu Grollier Hall Northwest Territoriesini idluatsatausimajut pitjutigijautillugit unuttut piungitosimajut, ammalu uivisâttauKattadlutik Kunutillugit. 1994-mi nunalet kavamanga Kaujitsiniadluni pijagettauningit ilinniaviliaKattasimajut Turquetil Hall-mi Chesterfield Inlet-mi pitjutasimajut pimmagittumik uivisâttaulukaKattadlutik ammalu nukitigut pilukâtauKattadlutik. Unuttualommata piusiusimajut taitsumani, kinalonnet idluatsataulaungituk.

SakKisimajut Federal Aullatitaulutik Ilinniavinginnit

Ilonnâgut, federal piusingit tugâgutimminik pilaungilat. Nâninginni 1967, 20 percent NunaKakKâsimajut kititangit ilinniasimangilat. Ilinniaujut ilinni-atitauKattadlutik ammalu ilisattitaulutik suliatanik ilangani sakKijâKattalaungitut angiggamut utimmata. Nâninginni 1960-tet, federal kavamanga nottisiniadlutik ilonnanginnik ilinniavini, nunalinni, ammalu kamagijau-gialinnik aulatsigiamut nunalet kavamanginnut. Taggamiut inuit aulatsigun-alimmata namminik kavamaminik, ikajutsitaunitsangit aullatitaulutik ilinniavet kataniadlutik, ammalu nunalinni ilinniavet unutsillugit.

kitâni Ukiuttatumi (taijaulittuk manna Nunavut), ilonnagalatik tujummiuvet matuttausimavut nâninginni 1960-tet. kisimiungituk Cambridge Bay, Rankin Inlet, ammalu Frobisher Bay (manna taijaulittuk Iqaluit). Gordon Robertson Ilinniavinga (manna taijaulittuk Inuksuk Puttunitsait Ilinniavinga) angma-lauttuk 1971-mi ammalu inuKagunnadluni 200 ilinniajunik. Ukkivik Inigijaugunnatuk aulataunginnatuk, inuKasongudluni ilinniajunik pisimajunik mikinitsanit nunalinnit grade-let 10, 11, ubvalu 12 ilinniattitauKattalaungituk, kisiani 1996-mi.

Unuttunik pitsiasimajunik ilinniaviKalaugaluattilugu, piluattumik Grandin Ilinniavinga Fort Smith-imi, ilonnâgut, federal kavamanga allasimajuk aulatsigiamik nunalinni ilinniavini Taggâni Canadami isumagidlugit ilisimannimik ketakuluk pitsiasimangitanginnik SiKinganiimiut.

Piusiujuk upaludluni tikilaugaluattilugu Taggânut, attutauniusimajut angijummagiusimavut, ammalu kajusijumik ullumimunut. Puttunitsait percentingit NunaKakKâsimajut kititangit Taggâni Canadami ilausimavut aullatitaulutik ilinniavinut taimaisimmata ilonnâni Canadami. UKausingititut 2001 kititsisimangit Canadami Inuit Kaujisattaullugit, ununnisait 50 percentimit NunaKakKâsimajut inuit 450-nik jârilet jârîkKutunitsailu Yukon-imi ammalu Northwest Territoriesini ilausimavut aullatitaulutik ilinniavinut. Nuna-vummi 40 percent taikkunangit 55-nit ammalu jârîkKutunitsait ilausimavut aullatitaulutik ilinniavinut ammaluttauk ununnisait 50 percentimit taikkunangit jârîlinnit 45-nit 54-mut.

KINIJANNIK IKAJUTTAUNITSAMIK

UKâlannik

Inuit tukisimanitsangit piusiusimajunik aullatitauKattasimajunut ilinniavimmut unutsimagisimajut taimanganit pigianninginnit 1990-tet, ilinniaviliaKattasimajut uKâlagiasimmata pilukâttauKattasimanimmik uivisâlukattadlutillu Kunujunniataudlutik. Ilonnanginni 1990-ni, tamakkua Kaujitsiutet untusilaukKut, sakKititsidlutik pilukâsimajut idluatsaviliattitaulittilugit katimmavet ammalu federal kavamanga. Unuttut NunaKakKâsimajut nunalet ammalu Canadamiut kinakkutuinnait ammalu katingajet kamagiasilaukKut akungani inuit pilukâttausimangit NunaKakKâsimajut nunalet, aullatitauKattasimajut ilinniavinut, ammalu piusigisimajangit ilauKataujut uKumaitsanimmut. 1996-mi Kaujisattauniammata NunaKakKâsimajut inuit Kaujitsiutinga tamatsuminga kamagiasilaukKuk.

NunaKakKâsimajut Mamisattaunitsanginnut Tungavik

Januar 7, 1998-mi, federal kavamanga Canadami sakKititsilaukKuk UKausinik ikajuttaunitsangit ammalu matuitsidlutik nutâmik ikajutsigutitsamik taijak katitsuunik Pitsatuninik – Canadami NunaKakKâsimajut Pigiamut Pannaigutinga. Tâna pannaigutik ilauttisilaukKuk kenaujanik ikajutsitaunitsangit mamisattaugiamut ikajuttaugialet ammalu Mertz 31, 1998-mi, NunaKakKâsimajut Saipatsaigiamut Tungavingia (AHF) sakKititauniadluni. Senani jârini sakKititaugasuadluni tâna \$350 miliun dâla kenaujak pigiasidlutik Mertz 31, 1999, ammalu pijagedlutik Mertz 31, 2009. AHF ikajutsisimalikKuk unuttunik nunalinnik ikajuttaugialinnik sakKititsisimajunik ilonnâgut pilukâttausimajut ammalu uivisâlukadlugit Kunujunniataudlutik Canadamiut Allait aullatitauKattasimajut ilinniavinut.

Allait AullatitauKattasimajut Ilinniavinut Satusattauninga AngiKatigegutik

Kamagijaudluni anginippâmagik idluatsaivitigut Canadami piusigisimajangit ilinniaviliaKattasimajut Kinijajut akilittaugutitsaminik pilukâttausimaniminut ammalu ilangit, kavamanga Canadaup satusaiKatigegutiKalauttuk *Allait AullatitauKattasimajut Ilinniavinut Satusattauninga AngiKatigegutik* (IRSSA). AtuttauliaKidluni 2007-mi, Satusattausimajuk AngiKatigegutik ilauttisillugu ukuninga:

- Ullumitut Kaujimausinut Akiliutik (CEP) ilonnatik ilinniaviliaKattasimajut fedrallikunut aulatausimajut aullatitaulutik ilinniavinut.
- Immigojut Kaujisattausimaningit Piususimajut (IAP) kamagiamut akiliutitsanik pilukâttausimajunut ammalu uivisâlukattausimajut Kunujunniadlugit.
- SakKititauninga Sulijumik Ikajuttaugutitsanillu kamajet (TRC).
- Saipatsainimmut ikajotitsait.
- kenaujait ilitagijaugutitsanut suliatSanut.

kavamait KaKialiningit

Ilingajut *Allait AullatitauKattasimajut Ilinniavinut Satusattauninga AngiKatigegutik* federal kavamangata KaKialigutiglauttanga. Joni 2008-mi, kavamanga Canadaup KaKialiniatillugu aulatsisimaniminut aullatitaulutik ilinniavinut attuttausimajunik. UKâdlutik “pijâgingilagut,” AngajukKâsuak Minister Stephen Harper ukâlatillugu Canadami kavamangit aulatsisimammata aullatitsidlutik NunaKakKâsimajunik sugusunik angigganginnit, ilanginnit, ammalu ilikKusinginnit. Harper taisilauttuk aullatitauKattasimajut ilinniavinut kitsanatonninga kâpitalluijuk Canadami piusiujuuni ammalu uKadluni kavamaligijet ikajutsijut ammalu paitsigumadlutik piusiujuunik ânninattuni ammalu tammanijuni.

KaKialinik sakKititsisimavuk ilonnainik Canadamiunik tâmma piusiusimajuk pisimanginigânniugiaKagunnaituk ubvalu KujanâttautuinnaLuni, tâvatuak ilauKataugiaKalinninga nutâni piusiuLittuni Kinillutik ikajuttaugutitsanik NunaKakKâsimajut inuit Canadami.

Tausindigiallatât inuit takunnajut nakituinnak Canadami, kavamaup KaKialiusinga piusiuLauttuk ullusiuttaudluni, kiugusiujuut adjigelaungikaluattillugit. NunaKakKâsimajut sivukkatattat tusâsimajut KaKialitutimmik natingani Illusuangata kavamait taisilauttuk “pitsianiujuuk sivuppiagutaugiasijuk...suli ânnianiujuuk Kiliguillu tamânegaluattillugit.”

Ilonnatik suli ikpiniajuut suli tamanna kamagijauummagigialik. “Ilonnatik unikkausingit aullatitauKattasimajut ilinniavinut attuttauniusimajut inuKutittinut suli uKautaugiaKavut,” uKajuk AngajukKâ Edward John ukunani First Nations Allait katimaniammata, ilauKataujut katingajet BC First Nations Allait.

PilukâttauKattasimajuk ilinniaviliaKattasimajuk Charlie Thompson takunnalauttuk KaKialijumik Illuminit ammalu uKaniadluni ikpinialinnimik saimmanimmik tusagami AngajukKâsuak Ministerimik uKautillugu piungituaLummik pijauKattasimaningit. “Ullumi saimnavunga. Ikpiniadlunga piujumik. Uvannuli, tânnâ piujummagik ulluk.”

Sulijumik Ikajugiamillu kamajet

IlauKataullutik IRSSA, Sulijumik Ikajugiamillu kamajet Canadami (TRC) sakKititaulauttuk 2008-mi ammalu suliatSatâttaudlutik ukuninga:

- uKautjullugit Canadamiut pitjutigillugit piusiusimajut Allait AullatitauKattasimaningit Ilinniavinut ammalu attuttauniusimajut NunaKakKâsimajunut sugusunut aullatitausimadlutik ilinniavinut Canadamiut kavamanganut; ammalu
- ikajullugit ikajuttaugiaKaningit akungani ammalu iluani NunaKakKâsimajut ilaget, nunalet, katimmavet, kavamait ammalu Canadamiut.

kamajet suliatSatâttitaujut KaujisakKulugit allaKutitik tigumiattaujunik aulatsijiusimajut ammalu kenaujaKattisimajut ilinniavinik, uKausingit kiggatuttet ilinniavini aulatsisimajut ilinniavinik, ammalu Kaujijausimajut uKautausimajut ilinniaviliaKattasimajunut, ilanginnut, nunalinni ammalu kinatuinnamut namminik attuttausimajumut aullatitaulutik ilinniavinut Kaujisimajaminik ammalu attuttaunigisimajangit.

kamajet kamagiaKavut ikajuttaugutitsanik ingiggainatillugu suliatSanga ammalu tigulallutik piusiusimajunik âkKitaugasuanningit ilaget tukisimautigjamut ammalu sulijutsalutik. Taitsumani allaligutik tamakkuninga Kaujisimajaminik ammalu ilinnialutik allaKutinnik, TRC kingullianelittut agvanganik tallimanit jârinit suliatSaminik. Tagvani suliatSanginni, TRC nigiujuuk ukuninga pigiamik:

- Atuinnauguillutik iluittunik siagunitanik allaKutitik maligatsausimajunik ammalu aulatsiutiusimajunik aullatitsigiamut ilinniavinut.
- Allalutik pigunnausimmitut, piusigisimajanginnik suguset aullatitaulutik ilinniaviliattitauKattasimajut, ammalu suliaKattiuKattasimajut ammalu kinatuinnak attuttausimajuk ilinniavinut ikKaumausingingit piusiusimajuni.
- Pijagellutik inuit Kaujimattitauningit uKautjigigagutinginnik kamajiujuunut *Allait AullatitauKattasimaningit Ilinniavinut Satusattauninga AngiKatigegutik*.
- kamajiuKattalutik pivallianiujuunik avittusimajuni Canadami katimattisigiamut sulijunik piuliukKaigiamut, ammalu piusiumitigasuallugit Kaujimagingit ammalu inuit ilinniatitaulutik pitjutigillugit aullatitauKattasimajut ilinniavinut piusigisimajangit ammalu attuttaunigisimajangit.
- Ikajutsilutik ilitagijaugutimmik ikajutsiutimmik kenaujaKattitauniammata ikajuttaugialet ilingajunut ilinniaviliaKattasimajunut.
- Ikajutsilugit nunalet pivallianingit âkKisusimajangit nunalet kamagiamut pigumajaujuunik.
- SakKititsilutik silatsualimâni Kaujisapvisamik suliaKapvimik akuninut attuttaugajattumik pitjutigillugit Allait AullatitauKattasimaningit Ilinniavinut ikajuttaunintsangit.
- SakKititsilutik piusiuugajattumik sulijumik atuKatigegiamik saipatsatautillugillu NunaKakKâsimajut inuit ammalu Canadamiut kajusimakKulugit ikajuttaugialet ammalu nutâmik piusiKaliaKittilugit ilingajunik tukisianimmut ammalu sulijutsanimmut.

katimmavet KaKialisimaningit

2008-ni, ilonnatik katimmavet kamaKattasimajut aulatsigiamut aullatitauullutik ilinniaviliattitauKattasimajunik Canadami inuit akungani KaKialisimavut ilauKatausimaniminut kamatsiangitosimaniminut, pilukâsisimaniminut, ammalu uKumatsitsitsidlutik sugusiniik paigijaminik.

Ukua ilonnatik katutjiKatiget KaKialilauttut silatsualimâmi suliaKapvimitigut, kisimi Catholic kotingualet katimmavinga kamakKujinnigamik angajuk-Kâminik KaKialikKujidlutik.

- United katimmavinga Canadami (1986)
- Oblate Missionaries of Mary Immaculate (kotingualet) (1991)
- Anglican katimmavinga (1993)
- Presbyterian katimmavinga (1994)
- kavamanga Canadaup (2008)
- Roman Catholic kotingualet katimmavinga (2009)

Ilitatsinik Pitsianimmik PiusiKagiamik

Ottutaujaguni kititsiutikkut, piungitosimajut aullatitauisimalluni ilinniavinut sakKititsigajakKut piungitunik, tâvatuak uKâlajukattinagu ammalu nittulugit piujosimajut unikkausigut ilinniasimajuit piujogajangilatit ilonnâgut takunnausingititut.

Saipatsaigiamut Aulatjainik

PivalliasiasimalikKut saipatsaigiamut aulatjainimmik. Tamanna pivallianiujuK sakKisimajut suliaKappânikkut, kamatsianikkut, ammalu suliaKasimaningit tausindigiallatât inuit hontagiallatâni nunalinni. Ullumi, aullatitauKattasimajut ilinniavet matusimalikKut ammalu unuttunik pikatasimalikKut ammalu âkKisuigasualdlutik siKumittausimajunik inoKatigeni NunaKakKâsimajuni inunni. Unuttut katimmavet ammalu ilinniavet ullumiulittuk ottugalittut piunitsamik suliaKagasualinniminik ammalu ikajuttiKallutik NunaKakKâsimajunik inunnik tamanna kamagijautillugu. Tâvatuak akuniugajagaluatillugit jâret saipatsainik pijagegajanninga, pimmagiuvuk ilonnatik Canadamiut KaujimagiaKaningit Kanuk pijuKasimammangât ammalu tamanna piusiusimajuk taimâtsainak sakKiKunnagu.

Pimmagiuninga KaujimagiaKaniK

Piusiumittisigasuallutik Kaujimajaugialinnik ingiggainatunik attutauniusimajunik aullatitauKattasimajunut ilinniavinut ammalu suliaKallutik kamatsaigiamut ilonnatik Canadamiut Kaujimanitsangit tâkkuninga piusiusimajunik, Kanuilingausingit saipatsatautillugit ammalu ikajuttaunitsangit NunaKakKâsimajut ammalu NunaKakKâsimangitut ilijausimajut tamaunga.

2000-mi, NunaKakKâsimajut Saipatsaigiamut Tungavingit sakKititsilauKut PiusiuKattasimajut Kanuttogiamut Tungavitsanganik, silatsualimâmi ikajutsijet suliatangit ilinniatitsilutik ammalu sakKititsilutik Kaujimajaugialinnik pitjutigillugit aullatitauKattasimajut ilinniavinut ammalu kajusimallutik ikajutsisimanginnalugit saipatsatauningit ilinniaviliattitauKattasimajut.

Isumagijaujut Ilagiagatsautillugit Atuatsigiamut Atugatsailu

- Aboriginal Healing Foundation, ahf.ca
- Assembly of First Nations, afn.ca
- Dyck, Noel. *Differing Visions: Administering Indian Residential Schooling in Prince Albert, 1867–1967*. Hubbards: Fernwood Publishing, 1997.
- Furniss, Elizabeth. *Victims of Benevolence: The Dark Legacy of the Williams Lake Residential School*. Vancouver, BC: Arsenal Pulp Press, 1995.
- Glavin, Terry and former students of St. Mary's. *Amongst God's Own: The Enduring Legacy of St. Mary's Mission*. Mission, BC: Longhouse Publishing, 2002.
- Graham, Elizabeth. *The Mush Hole: Life at Two Indian Residential Schools*. Waterloo, ON: Heffle Publishing, 1997.
- Grant, Agnes. *Finding My Talk: How Fourteen Canadian Native Women Reclaimed Their Lives after Residential School*. Markham, ON: Fifth House Books, 2004.
- Haig-Brown. *Resistance and Renewal: Surviving the Indian Residential School*. Vancouver, BC: Arsenal Pulp Press, 1988.
- Jack, Agnes. *Behind Closed Doors: Stories from the Kamloops Indian Residential School*. Penticton, BC: Theytus Books, 2006.
- Joe, Rita with Lynn Henry. *Song of Rita Joe: Autobiography of a Mi'kmaq Poet*. Charlottetown, PE: Ragweed Press, 1996.
- Johnston, Basil H. *Indian School Days*. Toronto, ON: Key Porter Books, 1988.
- Kennedy, Dan. *Recollections of an Assiniboine Chief*. Toronto, ON: McClelland & Stewart, 1972.
- Knockwood, Isabelle. *Out of the Depths: The Experiences of Mi'kmaq Children at the Indian Residential School at Shubenacadie, N.S.* Hubbards, NS: Roseway Publishing, 1994.
- Lawrence, Mary. *My People, Myself*. Halfmoon Bay, BC: Caitlin Press, 1996.
- Legacy of Hope Foundation, legacyofhope.ca
- Moran, Bridget. *Stoney Creek Woman: The Story of Mary John*. Vancouver, BC: Arsenal Pulp Press, 1997.
- Truth and Reconciliation Commission, trc.ca
- Where are the Children?, wherearethechildren.ca
- Willis, Jane. *Geniesh: An Indian Girlhood*. Toronto, ON: New Press, 1973.

Adjigalangit Taggajât

- *We Were Children* (Educator's Guide found at nfb.ca/guides)
- *Healing at Lac Ste. Anne*
- *Off to School*

ILAGIAGUTIK 2 : UNIKKAUSIVUT KAGITAUJANUT ILIUKKALUGIT UNIKKÂNIMMUT KATIMANIK

JâriKagiaKagajattut: 10+

Akuniuninga : 4.5 Sitondet (ilautillugu 1-sitondik nigigjattunimmut)

IlauKataujut katimanimmut: UnunniKallutik 30 ilinniajunik

ÂkKitausimajut pusingit unikkausittigut uKausinik, pitsianiuvuk ilinniajuk katimaKataulluni piujummagiujuk atuttaugiangâ nallituinnagit *Unikkausivut* ilinniaimmi illugusimmi takunnalugit ammalu uKâlautigillugit ilinniajuut jâriKatillugit 10 jârikKutunitsailu. Ilinniatijatit ilauKatautillugit takunnalugit taggajât, pitjutaujuut ammalu namminik isumagijangit Kaujisimajangit takutsaulutik, sanajauullutik ammalu pusiKallutik, suliaKaniattut âkKisuigiallulutik unikkausinik ammalu kiggatullugit iluani, ammalu pigiasigunnatut atuttauliaKinitsangit ilinniasimajangit atullutik sulijunik nunatsuami unikkausit sakKitiangit ilisimaniminut. Katimanik kamaluaniakKuk **Kagitaugatigut unikkausinik**, ilonnâgut unikkausinik takutsaujut Kanuilingausingit, katillugit ilonnatit ottotiugunnatut uvani storycenter.org.

Ilinniajut kajusimakKujaujut suliaKallutik immigut ubvalu katingalutik sanalutik naittunik taggajânik pigumajaminik uKâlautiKallutik sulijunik atullutik, ilauttisillutik Kaujitsiutinik, Kikkanginni, ammalu isunginnik. Ilagiallugu, una katimanik kamaluavuk atuttaugunnangit inuit unikkausingit âkKisutauKattajut piunitsamik tukisiangit Kanuk sanajauKattamangâta ammalu siamatitaulutik Kagitaugatigut unikkausiliutauumajut, atullutik suliaKautisaminik. Ilinniajuut kajusimakKujaujut sanagiangit unikkausinik ilingajunik sunanut sakKitausimajunik nallituinnanginnik *Unikkausit* taggajânit ammalu uKâlautigillugit. Una katimanik nâjiniattuk takunnalugit/takutsautillugit ilinniajuut Kagitaugatigut unikkausingit, katingajut uKâlaKatigeniallittilugit.

katimanimmi Sitonditsangit

• Kaujitsiutik Kagitaugatigut unikkausinik	10 MIN
• Takunnaik/uKâlautiKanillu	20 MIN
• Taggajâk Ilinniauninga	15 MIN
• Adjiliuginik ammalu Unikkausiliuninik	30 MIN
• Nigigjattuk	60 MIN
• Sanajaujuut ammalu Sivungani Sanajausimajut	115 MIN
• Pijagenik Takunnagatsamik UKâlautigillugulu	20 MIN

katimanimmi Atugatsait

- 10 Kagitaugait, nallituinnangit PC ubvalu Mac
- 5 tusâgutet
- 5 adjiliugutet
- Kagitaugatigut unikkausiliuninik ammalu allalugit allataugialet atugatsait

Ilisautet ilingajut ammalu katimanimmit sakKisimajut

- Allanguagait Atugatsailu
- UKauset allalugit
- Unikkausitigut UKauset/Takugatsait UKauset
- Inuit IlauKatauningit/Inuit Pivitsangit
- Avatet/Inuillu Pitjutigijangit
- SuliaKagiamut Ilinniaugialet
- IlikKuset Ilinniauningit
- Inositsiagittogasuannimut Kanuittailinimmut
- Namminik Pivallianik
- Taggajât Ilinniauningit

Ilinnianimmit SakKisimajut

- linnialugit NFB ammalu taggajângit
- Tukisiallugit ilingajut akungani ilauKataugiamut allataumajut ammalu Kagitaugatigut unikkausit
- Kimiggulugit unikkausit/takutsait uKauset ammalu unikkausiligijet kamagigialingit
- Unikânik takunnaluni takugatsanik ammalu allasimajunik ammalu atugiamik taggajâliugutimmik ilisimagialingit
- Asitsaugajattut uKâlagiamut ammalu âkKisuigiamut misitjinik
- SuliaKaKatigillugit ilauKataujut ammalu kamagillugit sanajaujut suliait

UKautauningit Kagitaugatigut unikânik (10 MIN)

KaujimajuKava sunaumangât Kagitaugatigut unikânen? kinamut uKauti-
jaugunnaKinga sunaumangât Kagitaugatigut?

IlauKatautillugit ilinniajut uKâlaKatigellutik ukuninga isumagijaujunik:

- Sunakiak Kagitaugatigut suli sunaujuk, tigumiagunnangitavut ag-
gatinnut tigumiasongugatta titigutimmik. Suli sunaujuk atuttaugun-
natuk atullutik suliaKautinik, sollu Kagitaugatigut adjiliugutimmik
(Kagitaugami adjinguak), atutauKatigeKattajut ammalu atuttaudlutik
adjigengitunik.
- Taimaimmat, sunakiak Kagitaugameppat, taimaimmat tukiKavuk atu-
Katigettaugunnatuk unuttuit inuit atuttillugit Kagitaugamik, ammalu
allât pitaKagunnaKutit "aulasomik sunamik" tigumiagunnatait.

Taimali, kinamut uKautijaugunnaKinga sunaummingat unikkausik?

Ilautillugit ilinniajut uKâlaKatigellutik ukua malillugit sakKisimajut:

- Unikkausik unikkausivuk ubvalu allatausok pigianniKadluni, KikKaKadluni ammalu isuKadluni.
- Allataullutik ilutsingit Kanuk unikkausik uKautaummingat, pisimaKattajuk tukinganik takunnausigagut inuk. Tamanna ilangauvuk Kagitaujatigut unikkânik, uKâlautigiganni namminik isumagijannik takunnausikkut.

Taimaimmat, tâkkua isumagillugit sakKijut isumagijatsinit:

IlauKataullutik ilinniajut uKâlautigillugit ukua isumagijangit sakKijut:

- UKagunnaKutit Kagitaujatigut unikkausik allatausonguninga ubvalu unikkausiulluni pigiannilik, KikKalik ammalu isulik tigumiagunngaitait atuagattut tâvatuak atuKatigegunnatait unuttunut inunnut Kagitaujakkut.

Taimaimmat Kimiggulautta:

- **Kagitaujatigut unikkausik sunaugunnaKuk namminik ilinnit pijuk;**
- **atullusi adjinguanik ammalu/taggajânik;**
- **allasimasok, allagaKalluni ammalu nipanik;**
- **atuKatigejaugunnatuk inunnuk atullutik Kagitaujanik ammalu takunnagannik Kagitaujami.**

Takunnanik uKâlautiKanillu/Unikkausiliuttet kamagigialingit (20 MIN)

Una allasimajuk takutsautitsiniakKuk maggonik takunnagatsânik: sivullia takunnagatsak NFB piusingit allasimajut, ammalu kingullia ottotigijaugunnatuk Kagitaujatigut unikkâgiamik. Isumatsasiugutigilauguk akulligesongunnegik pinguatigut ammalu allasimajutitigut. TigusilaugKugut nallianik tâkkunangit atuttaugatsânik Kagitaujatigut ammalu Kimigguniattavut katingaluta mâna mâna.

Atullugu NFB ilauKataugiamut allasimajuk, tigusiilaugit nallituinnanganik allasimajumik atâni, takutsaujut ukutigonak nfb.ca/interactive:

- *Highrise* (English)
- *God's Lake Narrows* (English)
- *Welcome to Pine Point* (English)
- *Ying Jia, dépanneur de la Petite Patrie* (English and French)
- *Qui Nous Sommes* (French)
- *Habiter – Au-delà de ma chambre* (French)

Ikajullugit iliniajut uKâlaKatigennikut summat takunnagiaKammangâni una. Kanuk adjigivauk tukingatut âkKisusimajappit Kagitaujatigut unikkâgiamik?

UKâlautigillugu ilutsigijanga, summat Kagitaujatigut unikkausiummingat ubvalu unikkausigimangât, Kanuk atunit unikkausik adjigengimangânnik, ammalu kamagillugit piusigijangit.

Ukua kamagilaugit tallimait atuttaugunnatut apitsotaullutik Unikkausinik Allagiamik:

- 1 kinamut sanajausimajuk una misitjeng?**
- 2 Sunanik atusimavat atuttaugunnatunik piugijaugunnatunik pisimajakkaneng?**
- 3 Kanuk adjigengituit inuit tukisiagajakKat tâtsuminga misitjimik adjingitaganit uvatton?**
- 4 Kanuk inoset, illigijaujut ammalu tukingit takutsauvat tamânejut iluani, ubvalu pejattaumajut tagvangat, tagvani misitjime?**
- 5 Summat misitjik aullatitausimavâ?**

kamagijaukKujaujut apitsotet uKâlaKatigennimi:

- Kanuk isumaKavit allasimajuk Kanuk pigasuammangât tagvani Kagitaujatigut unikkausiliugiamik?
- Una unikkausik unikkâtaugiallatâKattapat “piusituKait” (taggajângulluni, ubvalu takutsautillugit pinguatigigijauulluni) sulitaimâtsainak takujaugajakKa adjigettumeng?
- akunnausigigumajattut piusiKavit takunnagiangâ Kagitaujatigut allatausimajuk (Kagitaujami takunnalugu, iPad, fonnitigut tigumiattausottigut, TV-kut takunnalugu)? Summân?
- Adjigengilaug takunnagunni fonnitigut tigumiattausottigon taggajâpvimi takunnaninnin? Kanuk piusiujuuk “takunnalugu” attuiniKava takunnausittinik?

Kagitaujatigut unikkausiliuttiuligekKen? AtuKattavit inuit Kaujimattitautillugit ubvalu inuit atuKattajanginnik sollu Facebook, Twitter, Tumblr, Instagram ubvalu Vine? Kaujimangilatit, tâvatuak taimaittogajattutit! Taggajâgatsamik âkKisuigavit sanasimajannik ilillugu YouTube, ottotigillugu, ilauKatauligekKutit 1) allasimajait isumagijait, unikkausik, misitjik ubvalu suna; ammalu 2) tusagatsauligettut nunatsualimâmi takunnagatsatigut Kagitaujattigut.

Allajatit Kagitaujattigut unikkausiliuttatit pitsatujummagiuvut. Isumatsasiugutigilauguk: kisiani 1990-ni, taggajâliunnik akitujummagiulaukKuk, taimaimmat unuttut inuit pigunnaKattalaungilat. Ullumili, ajunnagunnaimagikKuk ilisigiamik unikkausinnik Kagitaujanut. Takutsaliusimajattigut, tusagatsautitsilikKutit ammalu ilauKataudlutik miliunigiallatânunuttut atullugu Kagitaujak ammalu inuit tusagatsangitigut – tâkkua atuttaugunnalaungitut taitsumani jâriusimajuni sivungani. Tâvatuak tâkkutigonak atuagatsaulittutit unuttunik nutânik kamagiaKalikKutit suligillugit.

Kaujimagajangilatit, Kagitaujatigut piuliukKaijuKasonguvuk. Ilonnatik Kagitaujamojavut piulimajaujut inimini inunnut takugatsautillugit Kangatuinnak. Kaujivit tamanna Kanuk tukiKammangân? Ilitsiguivit adjinguanmik Kagitaujamut, tamâneKattajut isuKangitumut – allât pejagaluagunni, pejaulagigunnaungimut.

UKâlautigilauguk tamanna isumagijaujuk apitsotini:

- Kanuk isumagivatit ilisimajatigut Kagitaujamut tamânenianningit “isukangitumut”?
- Kanuk isumaKavit tukiKagasugitsivit kamatsiagamik kamagiaKaligutit inuit tusagatsaliuttaulippatâ?
- IlauKatauliguvit asippit adjinguanganut Facebookimi, isumatsa-siuKattavit apigigiangit atugumallutit ilauKataukKânâng?
- Summat KaujiagiaKavita tamatsumingâ?

Takunnalaugit ukunangat Kagitaujakkut unikkausinik ammalu uKâlautiginnallugit:

Rigilet Unikkausigut ammalu Kagitaujanut Tusagatsait IliukKataumajut:

[youtube.com/watch?v=bRk5aInjblw](https://www.youtube.com/watch?v=bRk5aInjblw)

[youtube.com/watch?v=iq5iShgctS8](https://www.youtube.com/watch?v=iq5iShgctS8)

UKautillugit ilinniajuut ulinnaisikKulugit ukuninga:

- Sunauvat adjigengitut Kagitaujatigut unikkausit ammalu ilauKataugiak allajunut takunnaKaujattine?
- Sunauva misitjik unikkausimme?
- Sunamik malugusukKauvit nipanginne?
- Sunamik malugusukKauvit allasimajuneng?
- Sunamik malugusukKauvit adjingwane?

Taggali unikkâgiaKalikKutit. OtuKuvagit sanagiasillutit ammalu ilauKataullutit kamatsialutillu Kagitaujatigut unikkâlutit atuKatillugit silatsuamiut ubvalu mikijumik, namminik âkKisuillutit pitjutigillugit ilatit ammalu ilannât. IkKaumallutit, nallituinnanganik pisonuvutit! Pitjutaulejuk misitjik Kagitaujami unikkâlutit namminik isumannik, ubvalu anginitsauluni. Tâvatuak ikKaumagiaKavut: sanaliguvit Kagitaujatigut unikkausimmik (ubvalu nallituinnanganik unikkausimmik), sanajuk Kaujimatsiagalik tusâniattunik KanuttoKujilluni ikajutsiniammata unikkausimmik.

ITaggajâk/Taggajâliuttik ilinniatitsiluni (15 MIN)

Matuillugu iTaggajâk (atullugu Mac) ubvalu Taggajâliugutik (atullugu PC) ammalu âkKisullugit Kanuilingausingit atugatsangit katingajuit. *Tâkkua tamammik atuttaugunnatok akiKangitok.* Takutitsilutik Kanuk sanagajammangâppit allaKautimmik, ilillugit adjinguat, ilallugit allasimajunik, tutsiajunik ammalu nipalinnik uKâlajunik – tusâgutimmik, aulautinik, taigusinik. (YouTube ubvalu Lynda.com piujummagek taggajâliugiamut allasimajunik ilinniagutitsanik atugunnatannik Kaujimatsiangikuvit taimaitunik atuttausonik.)

Aittotigillugit unikkausini allasimajut alakkasâjami mânnaujuk âkKisuigiamut atuttaugialinnik.

Adjinguat Unikkausellu (30 MIN)

Ilinniajuut sanagiaKalikKugit Kagitaujatigut unikkausimik.

IkKaumattillugit:

- 1 Unikkausit naittogiaKavut takinitsaulugatik 2–5 minotinit. Pijagettausimajuk takinitsaugiaKangituk ukunangat:
 - 10-nit 20-nut aulangit adjinguat imminik adjiliugialingit;
 - 3 adjigengit nipait (nipak, nipiliuttaumajut, nipangillu).
- 2 Suna TUKIGIVAUK unikkausippit? Suna pitjutauleva isumagijappit ottugajait sanagiamon?
- 3 Pigunnat atugiamik suliaKautinik atugatsanillu Kagitaujatigut pigunnaniangilak, imminik, sanalluni unikkausimmik. Tâkkua atusongugialivut sanautet ikajullutillu uvattinik KaujimaKatigegiamut ilonnainik pusiugasuajunik unikkausittini. Piujovuk isumatsasiugutigigialagâgianga. SanautitsaKavutit ammalu adjinguaKadlutit – tâvatuak atuinnaugiluguvit taggajâliugatsanik, imminik apigilaugit: KANUK uKagasuagalualikKingâ? Taimali, atullugit sanautitit uKanialigavit. Pitjutaungitut Kagitaujait, pitjutigijaujuk misitjik.

Atuinnaugutillugit ilinniajuut pigiasikKâtinnagit suliataminik:

- ÂkKisullugit pimmagiujuk piujumik ammalu Kaujimagialingit isumatsasiugiamut sivungani sanagiasikKâgatik;;
- Tukisitillugit ilinniajuut atugunnaniangitut Kagitaujanik kisiani pijagesimaligutik unikkâgatsaminik ammalu angittausimallutik katimatitsijimmut.

Nigiattuk (60 MIN)

Sanagiasinnik ammalu Takugatsautillugit Sanajaujamut (115 MIN)

Mânnaujuk, ilinniajuut adjiliugigiaKalikKut pigumajaminik atugatsaminik Kagitaujatigut unikkausitsanik, tigulallugit adjinguat, ammalu katitsulugit Kagitaujatigut unikkâgatsangit atullutik atjatauonik Kagitaujanik ammalu iTaggajânik/Taggajâliugutinik atuttausonik. Katimatitsijet ikajugiaKavut katingajunik ikajuttaugiaKappata, tâvatuak ilonnatit katingajut imminik aulatsigiaKavut ammalu suliaKaKatigellutik.

Ilangit katingaKatiget pijagesagaippata, kajusimakKulaukkut KaujisakKulugit ilauKatigegiamut atuttaugunnatunik ammalu kamakKulugit Kanuk adjigentigimmangâta uKausiKaningit unikkausimminik ilauKataugiamut taimaitunik suliatilinni.

Pijagellugit Takunnanik UKâlautiKannilu (20 MIN)

Pijagellugit takunnanik Kagitaujatigut unikkausigisimajanginnik katingajut: takugiattulugit atunit Kagitaujait katingalutik takunnagiamut atunit Kagitaujatigut unikkausiliuttausimajut, ubvalu ilillugit taggajânik piulitsivimmut atullugu USB piulitsivik pegutik, takunnataugajattuk atautsimi Kagitaujammi atattitaujuk takunnavimmut ammalu nipanut.

Takutsautillugit katinganiusimajut

Sanallutik YouTube takunnavingani ilingatillugu ilitsinut ilinniajunut, ilillugit Kagitaujanut unikkausisi ilinniajut pikKujituappata. SuliaKaKatigillugit ilinniatsijet kamagiamut ilinniajuit taggajânik takunnatitsiKullugit ilinniavitsini! Ilinniajuit âkKisuigunnaKut atuttaugunnatunik ammalu aulallugit atugialinginnik, allalugit atuttaugialet suliaKautet, KaikKujigutet, ammalu uKâlattisanik Kinillusi sakKititsigumagutsi piujumik taggajâmik ullusiunisinik suliajisimajatsinik.

Kagitaujatigut Unikkausiliunnik Unikkausitsanik

UKausittak:

Sunamik uKâlautiKagumavit Kagitaujatigut unikkausitsanik ullume? Summân?

Piusiugasuajuk:
Suna misitjet Kaujjauttigasuajân?

Piusiugasuajuk:

Suna misitjet Kaujijauttigasuajân?

Naillittisimajut:
Sunauva pigianninga, KikKanga ammalu isua unikkausippit? UKallutit Kanuk unikkausiKaniammangâppit unikkausinnik.
Kanuittunik adjinguaKallutit, tutsiajunik ammalu uKausinik ilauttisigumavit Kagitaujatigut unikkausiliulluten?

Naillitisimajut:

Sunaava pigianninga, KikKanga ammalu isua unikkausippit? UKallutit Kanuk unikkausiKaniammangâppit unikkausinnik. Kanuittunik adjinguaKallutit, tutsiajunik ammalu uKausinik ilauttisigumavit Kagitaujatigut unikkausiliulluten?

[illegible]

ILAGIAGUTIK 3: INUIT KAUIJIMAJATUKANGIT TAKUTSAIT NUNANGUANI

ᐃᓄᐃᑦ ᐃᑦᑲᓄᓯᑦᑦᑦᑦ ᐃᑦᑲᑦᑲᑦᑦᑦ
 Hivullliurutit Uppiriyauyut

GUIDING PRINCIPLES OF INUIT QAUJIMAJATUQANGIT

[illegible]

ILAGIAGUTIK 4: NUNANGUANGA INUIT NUNANGANI

